

МАКЕДОНСКИ ГЛАС

ГОДИНА VI. 1998.
TRAVANJ
АПРИЛ
ЦЕНА 5 кн.

18
БРОЈ

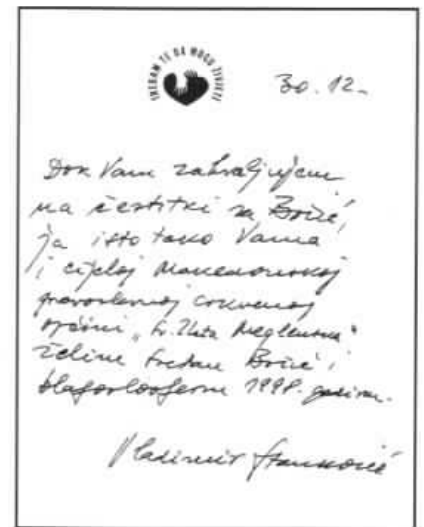
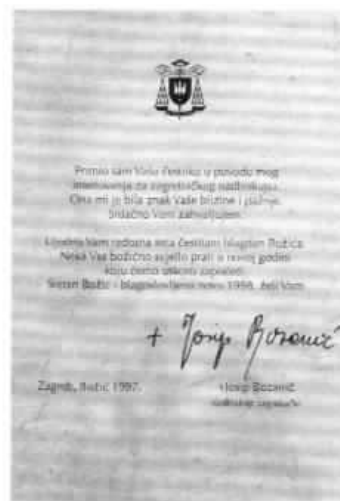

ЧЕСТИТ ВЕЛИГДЕН ✝ ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

По повод Божиќ 1998. г. до Управата на МПЦО Св. Злата Мегленска - Загреб пристигнаа поголем број честитки од кои ги издвојуваме: од Загребскиот надбискуп др Јосип Бозаниќ, помоќниот загребски надбискуп Владимир Станковиќ, Евангелистичкиот бискуп Др В. Креutz и за прв пат честитка од Митрополитот Јован со седиште во Трст на Српската Православна црква.

До Заедницата на Македонците и "Македонски глас" пристигна повеќе честитки меѓу кои и од редакцијата на "Битолски весник" - Битола.

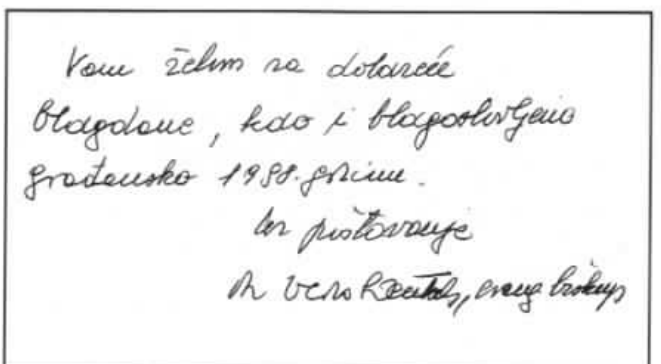
Манастир Лепавина (XVI век) / *Trieste, 3. 1. 198.*
 Manastir Lepavina (XVI vijek)

Srdačno strodražamo
 + *Mitropolit*
Jovan

НАСЛОВНА СТРАНА:

Мешовита музичко-хорска група "Распеана Македонија" во "Лисински", во состав: Стојанка Тежак, Сузана Банева, Лиљана Стефановска, Лиљана Преволшек, Жана Станцл, Милица Пенезиќ, Ружица и Едуард Павишиќ, Магдалена Булатовска и г-жа Живка Иванец, диригент и стручен водител.

ДРАГИ ЧИТАТЕЛИ!

Ве молиме за соработка со ваши мислења, ставови и погледи.

Вашите написи, коментари, огласи, реклами, соопштенија и друго треба да пристигнат во Редакцијата за да бидат објавени во наредниот број.

ЗАБЕЛЕШКА: коментарите објавени на страниците на овој весник со потписи на авторите се мислења на истите и не секогаш тие го одразуваат мислењето на Редакцијата. Редакцијата е одговорна само за текстовите без потпис. Материјалите испратени на адреса на овој весник стануваат негова сопственост, освен ако за тоа претходно е постигната поинаква согласност.

GLASILO ZAJEDNICE MAKEDONACA
U REPUBLICI HRVATSKOJ
ВЕСНИК НА ЗАЕДНИЦАТА
НА МАКЕДОНЦИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА

Главен уредник:
ОГНЕН БОЈАЦИСКИ

Редакција:
Зоран АНГЕЛОСКИ (Пула), Владо ЦАКТАШ (Сплит), Левко ЦВЕТКОВСКИ (Ријека), Благоја ЈОВАНОВСКИ (Осијек), Марко ПАРИЗОВСКИ (Загреб), Глигорија САЗДОВСКИ (графички дизајн).

За издавачот:
Мр ГОРАН СТОЈКОВСКИ

Naklada: Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj, Zagreb, Masarykova 16, tel. 433-243; fax: 427-566

Tisak: A. G. Matoš d.d., Samobor

Temeljem odredaba čl. 58 stav 3 Zakona o javnom informiranju RH (N. N. br. 22/1992. g. novine su prijavljene i registrirane pod br. 421 u Ministarstvu kulture i prosvjete — Sektor informiranja — 14. 7. 1993. g.

Prema mišljenju Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske broj 532-03-1/7-94-01 od 10. svibnja 1994. g. ova tiskovina oslobođena je plaćanja poreza na promet.

Огнен Бојациски БУГАРСКИ ГАФ(ОВИ) !

Познатиот хрватски информативен "Тједник" престана да излегува неодамна, за жал. Му должиме како Македонци во Република Хрватска и граѓани на оваа Убава наша благодарност што се осмели за една "деликатна" за другите хрватски весници и магазини тема да објави подолга сторија, која "Македонски глас" ја донесува во целина: најпрвин написот "Чи се Браќата Миладиновци", потоа остриот и доста неумесан и неприличен одговор-реакција на г. Велизар Енчев, Амбасадор на Република Бугарија во Хрватска, и на крајот одговорот на новинарот Драшко Коричанчиќ. Исто така го донесуваме и написот од македонскиот неделник "Денес" кој е не само информација туку и став.

Во врска со целата работа, ние би ја нарекле: бугарски гаф, што може да се каже: ништо ново, трагикомично и жалосно на патот кон едно идно европско и демократско време, што е за жал сеуште оптоварено од непријатни рецидиви на една балканска поразена националнимперијалистичка логика и култура. Мртвите сеуште ги газат живите. Како што е познато и Бугарија е земја во транзиција, па треба да се верува дека ќе има храброст, знаење, резон и мудрост, заради себеси најмногу, да се снајде што подобро во европското семејство на цивилизирани и културни нации, каде што и, е и, местото.

На г. Енчев, барем ние Македонците овде во Загреб му подадовме рака на пријателство примајќи го во нашите простории, не само со добре дојде туку и добре најде! Меѓутоа се случи што се случи, а немаме илузии дека нема уште нешто слично да се случи. Да вреваме, да креваме викотница или тоа да го примиме како оздравување на една болна логика и ум?

Нас може да не чуди што немаше реагирања од амбасадата на Република Македонија, бидејќи покрај тоа што г. Енчев ги изповтори познатите големобугарски ставови, меѓу другото државата со која Бугарија има редовни отворени дипломатски односи ја навреди до та степен што је прогласи квази-држава, македонската исоприографија за квази и уште полошо дека е антибугарска, односно оптоварена со измислици и фалсификати. Нашата Заедница не може да зборува во името на македонската држава, македонската историографија и наука, но смета дека е тоа должност на дипломатско-политичките тела и представници на Република Македонија било каде па така и во Хрватска.

Ние пак, без разлика на овој и други бугарски гафови во Хрватска, немаме причина да ги остриме забите ни со Бугарија, ни со г. Велизар Енчев. Ќе негуваме човечки, достоинствен, културен и цивилизацијски дијалог и со Гаволот и со Евагелието, бидејќи не сакаме мртвите да не газат, сакаме да веруваме дека иднината ќе ни донесе благородност и поубави дни. Нашето самопочитување, национално сознание и достоинство, нашето човечко Јас, вакви и слични гафови, бугарски, или било чии, не можат да го засеѓанат, зошто се осакатени и слепи болви на една романтична историја што одамна завршила и кажала се што можела да каже.

Čija su braća Miladinov

Govoreći u Saboru bivši predsjednik Bugarske Željo Želeu govorio je o biskupu i braći Mladinov - Bugarima. Potom je s iste govornice Kiro Gligorov, predsjednik Makedonije, spomenuo istog biskupa i istu braću, ali Makedonce

Draško Koričančić

Trodnevni boravak Velizara Enčeva, bugarskog veleposlanika u Hrvatskoj, u Đakovu i razgovor s dakovačko-srijemskim biskupom mons. dr. Marinom Srakićem, koji je tom prigodom voden, medijski je rutinski ispraćen, pa se ni po čemu nije moglo naslutiti da će, u tišini, više od dva mjeseca kasnije, prijetiti da postanu povodom diplomatskom sporu između tri države. Enčev je u Đakovu boravio na blagdan Svih svetih, a taj se dan u Bugarskoj slavi kao *Dan bugarskih buditelja i prosvjetitelja*.

Veleposlanik je na grob biskupa Josipa Jurja Strossmayera položio vijenac, navodeći da je riječ o hrvatskom biskupu "koji je za Bugare svetac, posebice zbog tiskanja knjige *Bugarskih narodnih pjesama braće Miladinov*".

Prema izvještaju Hrvatske televizije i osječkog *Glasa Slavonije*, Enčev je, predajući dakovačko-srijemskome biskupu dr. Marinu Srakiću bugarsku zastavu i reprint knjige braće Miladinov, tiskane u Sofiji, objelodanio inicijativu njegove zemlje da u spomen Strossmayeru sudjeluje u izgradnji memorijalnog centra u Đakovu i postavi spomen-ploču.

Biskup prijatelj Usto, obećao je kako će svake godine na blagdan Svih svetih bugarski veleposlanik pohoditi biskupov grob. "Hrvatskom narodu, a osobito sljednicima Strossmayera, Bugarska je vrlo draga", uzvratilo je, kako su izjavili *Glas Slavonije* i HTV, mons. dr. Marin Srakić te dodao: "Zemlja je to s kojom je Republika Hrvatska prirodno povezana, a u svoje vrijeme tu povezanost ojačao je i biskup Strossmayer, imajući razumijevanja za nastojanja braće Miladinov pri tiskanju bugarske pisane riječi. Ono što je Strossmayer počeo u prošlom stoljeću, vjerujem da neće odumrijeti ni danas, kada su obje države slobodne i samostalne".

U svemu tome ne bi bilo ništa neobično da braća Miladinov, Dimitar i Konstantin, nisu - Makedonci, pripadnici naroda koji danas, poput Bugara i Hrvata, imaju, također, samostalnu i suverenu državu. Brzinom i oštrinom, koja je iznenadila diplomatske i crkvene krugove, reagirala je Zajednica Makedonaca u Republici Hrvat-

skoj. Hrvatski su Makedonci prosvjedovali kod Veleposlanstva Bugarske, hrvatskog Ministarstva vanjskih poslova, nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije mons. Josipa Bozanića te dakovačko-srijemskoga biskupa dr. Marina Srakića. Riječi razmjenjene pri susretu u Đakovu i mogući dogovor o postavljanju spomen-ploče u prosvjedu se nazivaju incidentima.

Nesretni događaj U razgovoru, tvrdi se, predena je uobičajena obveza da se pri korištenju suverenih prava na bilateralne i multilateralne odnosa dviju zemalja te njihov razvoj nikako ne smije uplitati treća strana, u ovom slučaju Makedonija. Hrvatsko Ministarstvo vanjskih poslova još nije reagiralo, kako se čini i neće ako ne bude moralo, a iz kabineta nadbiskupa

Hrvatska o nacionalnoj pripadnosti Dimitra i Konstantina nema dilema. U njihovom rodnom mjestu, Strugi, postavljena je bista biskupa Strossmayera, a pjesnici iz Hrvatske stihovima su se nadmetali za književnu nagradu njihova imena

Bozanića stigla je potvrda o primitku prosvjeda, uz obećanje kako će "taj nesretni događaj biti razmotren". Kabinet dakovačko-srijemskoga biskupa dr. Marina Srakića nije reagirao na prosvjed u kojemu se izražava nada da će biskup, "kao istaknuta osoba i episkop Rimokatoličke crkve, naći prigodu i način javno se ispričati i, u ime iskazivanja obostrano dobre volje, primiti jednu makedonsku delegaciju".

I Makedonija, saznaje se iz prosvjednog teksta, namjerava biskupu Strossmayeru i braći Miladinov u Đakovu postaviti spomen-obilježje. Usto, ovaj prilično neugodni i neobičajeni zahtjev jednome crkvenom velikodostojniku, dopunjen je još neugodnijim mišljenjem: "Niste svjesni koliko i

kakvu štetu ste nanijeli makedonsko-hrvatskima odnosima, vezama i ekumeničkom duhu dijaloga između Rimokatoličke crkve, Svete stolice i Makedonske pravoslavne crkve te Makedonaca i Hrvata općenito". Iako, rečeno je na novinarski upit u kabinetu dakovačkog biskupa, uzroke ovako žučnoj reakciji hrvatskih Makedonaca treba tražiti u stanovitim nepreciznostima u izvještavanju sa susreta biskupa i veleposlanika, ipak je svemu dat prevelik značaj. Riječ je samo o kurtoaznom susretu i razgovoru upriličenome na zahtjev bugarskog veleposlanika. Bude li bilo kakvih konkretnih ponuda za sudjelovanje Bugara u izgradnji memorijalnog centra i postavljanju spomen-ploče, Biskupija će tek tada konkretno razmatrati i tu ponudu.

Ozbiljna namjera Druga, pak, strana razgovor ne tumači samo kao kurtoazno čavrljanje. Ataše za tisak Veleposlanstva Bugarske u Zagrebu, Avrora Perćinska, potvrđuje da postoji ozbiljna namjera odužiti se Strossmayeru, i to na način kako je spominjano u razgovoru. No tvrdi da nije bilo namjere bilo koga uvrijediti ili činiti nešto na štetu treće zemlje. Bugarska je, tvrdi on, samo država koja, nakon demokratskih promjena, traži puteve suradnje s drugima mladim državama, prije svih sa Hrvatskom.

Stoga su, u svijetu cijenjeni i stručni bugarski restauratori već bili u Vukovaru, gdje će se, na velikom groblju bugarskih vojnika poginulih u Drugome svjetskom ratu, graditi kapela.

Braća Miladinov, nastavlja Perćinska, rođena su na području Makedonije, kada je potonja pripadala bugarskoj državi. Smatrali su se, kao i mnogi drugi, Makedoncima - i to im pravo nitko ne može zanijekati. Za potvrdu takve tvrdnje Avrora Perćinska navodi kako je Bugarska, nakon raspada Jugoslavije, priznala Makedoniju, zajedno sa svim drugima novonastalim državama. Ipak, smatra Perćinska, ne može se zanijekati dio zajedničke povijesti Bugarske i Makedonije, u kojoj i braća Miladinov imaju svoje mjesto.

Uostalom, spominje ona, što potkrijepljuje i biografskom knjigom o biskupu Strossmayeru, napisanom u vrijeme biskupova života. Reprint je bez ikakvih dodatnih objašnjenja izašao u Hrvatskoj

1994. godine. Sâm je Strossmayer Miladinove smatrao Bugarima i inzistirao da se njihova knjiga nazove *Bugarske narodne pjesme*.

Zahvala u mramoru U tom sklopu, iznalazeći povijesne i kulturne veze s Hrvatskom, Bugarska će potkraj siječnja organizirati u Sofiji i znanstveni skup posvećen Hrvatu Andriji Kačiću Miošiću i njegovom djelu *Razgovor ugodni naroda slovinskog*, u kojemu je stihovima opjevana i bugarska povijest.

Kada je riječ o sudjelovanju u izgradnji memorijalnog Strossmayerova centra u Đakovu i postavljanju spomen-ploče kojom će biti naglašena zahvalnost Bugara hrvatskom biskupu, nema nikakvih dvojbi da Bugarska na tome ozbiljno radi, jer su, i pored skromnog proračuna te zemlje, za to već odobreni novci. Detalji, među kojima i oni koje bi mogli osporavati Makedonci (kako najavljuju, to će i učiniti), još nisu razmatrani.

Bugarske narodne pjesme Inače, sporna knjiga braće Miladinov izišla je u Zagrebu 24. lipnja 1861. godine pod nazivom *Bugarske narodne pjesme sabrane od braće Miladinova Dimitra i Konstantina*. U knjizi je, uz prvi folkloristički rad u makedonistici, kojega je potpisao Konstantin, objavljen i prvi makedonsko-hrvatski rječnik sa 500 riječi. U prvom verziji bilo 2000 riječi, ali je, zbog pomanjkanja prostora i inzistiranja Strossmayera da se u knjigu uvrste i bugarske pjesme, rječnik reduciran.

Konstantin Miladinov je - s pripremljenom zbirkom makedonske folklorne baštine - 1860. boravio u Rusiji, nadajući se da će u njoj naći izdavača. Izjalovljenih nada u rusku potporu, prvi je put čuo za hrvatskog biskupa Strossmayera i njegovo svesrdno pomaganje kulture južnoslavenskih naroda. Miladinov i Strossmayer sastali su se u Beču u jesen iste godine - i Makedonac je postigao više no što se nadao.

Strossmayerov tisak Biskup je pristao financirati tiskanje zbirke i potom odmah poveo Konstantina u Đakovo. Inzistirao je, međutim, da pjesme prevede s grčkog jezika i da ih is-

piše ćirilicom. Miladinov se time oduševio. Tri je mjeseca stanovao u sjemeništu, a na ručak i večeru odlazio je u biskupski dvor u kojemu je vodio duge razgovore sa Strossmayerom. Nema sumnje da je prihvatio biskupove poglede i političke procjene, jer je bez riječi prigovora pristao u zbirku uvrstiti i bugarske narodne pjesme te sve pjesme nasloviti bugarskima.

Zbirka je obuhvatila 598 makedonskih i samo 76 bugarskih narodnih pjesama, a usto je zabilježila i neke makedonske narodne običaje.

Dr. Goran Kalogjera, dekan Pedagoškog fakulteta u Rijeci i vrstan poznavatelj makedonistike, zbirku smatra kapitalnim djelom makedonske kulture, a detaljno se bavio i istraživanjem razloga promjene naslova zbirke.

On tvrdi da je Konstantin, da bi ispunio biskupov zahtjev, a istodobno ostvario svoju i bratovljevu želju o tiskanju zbirke, od bugarskog folkloriste Vasila Čolakova za forintu po pjesmi otkupio i 76 pjesama zablježenih na istoku Bugarske.

U razvijenu svijest pripadanja makedonskom narodu braće Miladinov nema sumnje. U jednom pismu Konstantin piše: *"Site Makedončine zaedno sedime..."*, a Dimitar je, zbog prosvjetiteljskog rada, bio proganjan od strane Grka.

U vrijeme izlaženja zbirke Dimitar je bio uhićen i zatočen u Carigradu. Strossmayer je uzalud magovario Konstantina da ne ide bratu u pomoć - jer će ga zadesiti ista sudbina. Nakon povratka u Makedoniju, uhićen je i Konstantin, a Strossmayer se diplomatskim kanalima zauzima da obojica budu oslobođeni, no bez ikakva uspjeha. Optuženi su kao ruski špijuni te otrovani u carigradskom zatvoru 10. siječnja 1862.

Diplomatska slagalica U Hrvatskoj J. J. Strossmayer Konstantina Miladinova nagovorio da makedonske pjesme nazove bugarskim

živi sedam tisuća gradana koji su se izjasnili kao Makedonci, priznat im je status nacionalne manjine. Okupljaju se u šest društava, od kojih jedno, osječko, nosi ime braće Miladinov. Kada govore o odnosima Makedonije i Bugarske ne propuštaju naglasiti kako, i pored priznanja makedonske države, Bugarska Makedoncima u Bugarskoj ne priznaje status nacionalne manjine.

Ministarstvu Mate Granića već su prosvjedovali zbog nekih istupa bivšega bugarskog veleposlanika Ljupče Troharova te njegovih izjava neusklađenih s povijesnim činjenicama i aktualnom političkom zblijom, tvrdeći kako je on u Hrvatskoj, govoreći o bugarsko-makedonskim odnosima, uvijek govorio "o jednome narodu u dvije države".

Analitičari tih diplomatskih poteza punih naboja uočili su kako je u veljači 1996. godine i tadašnji Predsjednik Bugarske Željo Želez, kao gost u Hrvatskoj, u Saboru govorio o Strossmayeru i Bugarima - braći Miladinov. Potom mu je, istom mjerom i na istom mjestu, također kao gost Hrvatske, uzvratilo Predsjednik Makedonije Kiro Gligorov, govoreći o Strossmayeru i Makedoncima - braći Miladinov.

Hrvatska se, inače, još u bivšoj državi jasno izjasnila o nacionalnoj pripadnosti Dimitra i Konstantina Miladinova. U njihovome rodnom mjestu, u Strugi u Makedoniji, postavljena je bista biskupa Strossmayera, sa željom da veliča njegovu ulogu u izdavanju jedne od najvrednijih knjiga makedonske književnosti. Usto, i pjesnici iz Hrvatske, s onima iz cijeloga svijeta, dolazili su na *Struške večeri poezije*, gdje su se stihovima nadmetali da osvoje književnu nagradu *Braća Miladinov*.

Biranje atribucije Inicijativa veleposlanika Velizara Enčeva u bugarskom je tisku zadobila značajan publicitet, pa se, ako do ostvarenja ideje o izražavanju bugarske zahvalnosti hrvatskom biskupu uopće i dođe, a po svojoj prilici doći, može očekivati ne mala diplomatska zavrzlama. Kako će se tko iz nje izvući, uključujući i biskupa Strossmayera, čiji je životni moto *Za vjeru i domovinu* već ozbiljno nagrižen često pogrešnim tumačenjima njegovog južnoslavenskosti, tek će se vidjeti. Dr. Zlatko Kramarić, stručnjak za makedonsku književnost i političar, misli da je riječ o književnom, političkom i diplomatskome pitanju, pa ga kao takvoga treba i rješavati: "Bez obzira na nesumnjivo izraženu nacionalnu pripadnost, braću Miladinov moderna književna teorija promatra u širem kontekstu, pa ih se može pronaći i u bugarskoj književnosti. U tom smislu valja uz njihovo, pa i Strossmayerovo ime definirati atribuciju pri izgradnji memorijalnog centra i postavljanja spomen-ploče".

„Članak o biskupu Strossmayeru i braći Miladinovima odaje nostalgiju za jugoslavenskom historijografijom, u kojoj je sve bugarsko bilo satanizirano ili svojatano sa strane nekih bivših jugorepublika”

Velizar Enčev
Izvanredni i opunomoćeni veleposlanik
Republike Bugarske u Republici Hrvatskoj

4 | TJEDNIK, 30. siječnja 1998.

Vrag i evanđelje

Čija su braća Miladinov, Tjednik br. 48

Primoran sam obratiti vam se kako bih odgovorio na tekst "Čija su braća Miladinov", objavljen u 47. broju Tjednika, autora Draška Koričančića, koji predstavlja mješavinu poluistina, prešućenih istina i otvorenih laži. Kao veleposlanik R Bugarske u R Hrvatskoj smatram svojom dužnošću reagirati blagovremeno uvijek kada se poseže za interesima moje zemlje, pogotovo u slučaju kada su iznijete tvrdnje u stanovitoj proturječnosti sa realnostima u povjerenom i suvremenom planu. Prvo, autor članka je sebi dao slobodu stavljati u usta jednom diplomatu iz Bugarskog veleposlanstva u Zagrebu riječi, koje nisu nikad kazane, a upravo: "da su se braća Miladinov osjećala Makedoncima i to im pravo nitko ne može zanjekati." Potonje je tolika očevitna laž, kao što bi bio veliki apsurd da hrvatski diplomat u Sofiji jednoga jutra pročita u tisku "vlastitu izjavu" da Ljudevit Gaj nije Hrvat. Normalno da hrvatski diplomat ne bi rekao takav nonsens, niti bi neke sofijske novine bile toliko slobodne da mu takvo što pripišu. Ali je g-n Koričančić sebi tu slobodu dozvolio, što je izazov prema moralu novinarstva.

Drugo, autor dotičnog članka perfidno atakira skoro stoljeće poslije njene smrti jednu osobu koja, normalno, ne može sama sebe zaštititi. Ta je osoba biskup Josip Juraj Strossmayer, izdavač "Bugarskih narodnih pjesama" braće

Dimitra i Konstantina Miladinovih. Na ovom bijelu svijetu ne postoji ni jedan jedini dokument koji dokazuje da oni negiraju svoju bugarsku nacionalnost. Biskup Strossmayer je bio istog mišljenja pa je zbog toga podržao dvojicu braće u izdavanju zbirke upravo pod tim imenom. To se očevitno ne dopada g-nu Koričančiću, što je njegovo pravo. Ali zašto on pokušava marginalizirati, čak i kada je to davna prošlost, djelo svojeg velikog sunarodnjaka samo iz razloga što biskup Strossmayer nije nazvao zbirku "Makedonske narodne pjesme", kako to danas žele pseudoznanstvenici u jednoj bivšoj jugoslavenskoj republici. Po toj logici bi trebalo osporiti i djelo Stjepana Radića, jer je u izdanoj početkom stoljeća njegovoj knjizi "Obnovljena Bugarska" on u cjelosti na bugarskoj strani po spornim balkanskim pitanjima, koja su prouzrokovala dva balkanska rata -1912. te 1913.g. A da ne govorimo o Andriji Kačiću, koji je u svome pjesničkome djelu "Razgovor ugodni naroda slovinskog", nazivajući Bugarsku "zemljom ricara", skida kapu pred učinkom bugarskih careva i vladara ranih i srednjih vijekova, koji su isto tako svojatani sa strane skopskih povjesničara. Ukoliko se koristimo takvom logikom - ponovnog pisanja povijesti kako bismo ugodili nekomu danas - vjerovatno ćemo uskoro pročitati kako su Stjepan Radić i Andrija Kačić bili nezreli kada su pisali o Bugarskoj s ljubavlju i poštovanjem istinitosti. Ukoliko se danas ta istinitost

nekim autorima u Zagrebu ne dopada, neka oni istaknu konkretne činjenice, a ne marginalizirajuća tumačenja o biskupu Strossmayeru, jer u protivnom oni krivotvore hrvatsku povijest.

Treće, pošto će spomenuti autor teško ispoštovati činjenice koje je bugarski veleposlanik iznio, neka oprezno pročita djelo biskupa Strossmayera, izdano u Đakovu u 1990 godini, čiji je reprint izašao 1994.g. u izdanju Đakovačkog biskupskog ordinarijata, sa uvodnim riječima tadašnjeg biskupa Ćirila Kosa. U poglavlju "Biskup i Bugari" sve je kristalno jasno - braća Miladinovi su Bugari, prikupljene pjesme su bugarske, uključujući i te iz Makedonije, da je glavni razlog o nemiljoj sudbini makedonskih Bugara zlosretni Berlinski kongres iz 1878.g. koji je bugarski narod podijelio itd, itd. /str. 770-778/.

Gospodine glavni uredniče, pošto Vaš autor nije čitao tu solidnu hrvatsku knjigu ili je možda čitao na način koji davo čita Evandjelje, molim Vas, da se bar Vi upoznate s njenim sadržajem. Iz jednostavnog razloga što vaši čitatelji ne zaslužuju više laži. Kao što biskup Kos u predgovoru iz 1994.g. piše: "Ne sumnjamo u vjerodostojnost svjedoka. A što je do nas mi ne možemo drukčije nego govoriti što smo vidjeli i čuli".

Četvrto, članak o biskupu Strossmayeru i braći Miladinovima odaje nostalgiju za jugoslavenskom historijografijom, u kojoj je sve bugarsko bilo satanizirano ili svojatano sa strane nekih bivših jugorepublika. U međuvremenu je 15. siječnja 1992.g. Titova Jugoslavija brisana sa političke mape svijeta. SFRJ, u kojoj su sve republike vodile računa o instrukcijama iz Beograda ili o prohtjevima republičkih kompartija,

više ne postoji. Tu očiglednu činjenicu bi dotični autor morao znati. On bi isto tako trebao znati kako je Bugarska prva priznala nezavisnost Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Bosne i Hercegovine, jer tadašnja bugarska demokratska vlada nije htjela sudjelovati u agresiji jugoarmije na te nove države te zato što se Bugara oduvijek ticala sudbina Hrvata i ostalih naroda u Karadordevoj i Titovoj Jugoslaviji.

I pošto se bar ove činjenice nikad ne mogu poreći, g. Koričančić bi se trebao oprostiti od još jedne zablude - od antibugarskih falsifikata gubitničkih jugopolitičara i od teorija Ilije Garašanina /"Srbija se ima zalagati za to - da mic po mic ruši zgradu svojih suseda"/, Jovana Cvijića /"Makedonski Sloveni nemaju svog vlastitog lika te će biti istopljeni u taj narod, koji njima vlada"/, Stojana Novakovića /"Pošto smo konstatovali da ne možemo srbizirati Bugare u Makedoniji, mi im nećemo dozvoliti biti Bugarima stvarajući od njih Makedonce"/.

Teško da ću odati nekakvu tajnu kada kažem da su takve i slične izjave beogradske aka-

demsko spoznaje teoretski temelj brojnih balkanskih sukoba iz prošlog i ovog stoljeća. Ali se upravo na takve srpske znanstvenike oslanja i Koričančić, odjevajući u Novakovićevo odjelo cjeloviti bugarski karakter braće Miladinovih. Možda nije na odmet napomenuti još jednu stvar, koja je po mom mišljenju uvredljiva za ličnost katoličkog biskupa Strossmayera - g-n Koričančić prati nacionalističku glazbu jugoslavenskih komunista kako bi uvrijedio Bugarsku, predviđevši da su upravo ti bili najveći neprijatelji Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj. Upravo su oni mučili i na kraju ubili kardinala Stepinca samo zato što se nije odrekao Kristove vjere i hrvatske nacionalne ideje.

Peto, htio bih informirati autora članka, da je u Republici Bugarskoj već 11 mjeseci na vlasti nova demokratska vlada, demokratskim putem izabran Predsjednik države, da imamo novu vanjskopolitičku strategiju, čiji je glavni cilj punopravno članstvo u NATO-u i Europskoj uniji. Za nas, Bugare, povijest nije politički instrumentarium, već izvor mnogih pouka. Mi hoćemo zatvoriti mračne i sporne strane balkanskih ljetopisa kako bismo ušli u novo stoljeće kao Europljani kakvi su primjerice Njemci i Francuzi, koji su okrenuli leđa svojoj prošlosti i postali su prijatelji i saveznici.

Velizar Enčev

Izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Bugarske u Republici Hrvatskoj

Odgovor našeg novinara donosimo u slijedećem broju.

Čija su braća Miladinov, Tjednik br. 48

Uvaženi veleposlanik Republike Bugarske u Zagrebu, nje-

gova ekselencija Velizar Enčev, moj je novinarski uradak "Čija su braća Miladinov" ocijenio "mješavinom poluistina, prešućenih istina i otvorenih laži" te me primorao da se pred čitateljima obranim od njegovih objeda. Učinit ću to u skladu sa stečenim kućnim odgojem primjerenim hrvatskoj uljudbi i pritom nastojati odgonetnuti što je to njegova ekselencija toliko ražestilo da je dobrano prekorao granicu standarda diplomatske komunikacije, za čovjeka njegove razine obvezujuću čak i za javnu prepisku s osobama izvan diplomatskog kruga.

Ni uz najbolju volju nisam mogao pronaći više od dvije rečenice koje bi, eventualno, mogle razljutiti veleposlanika. U prvoj, kao razlog prosvjeda Makedonaca u Hrvatskoj navodim činjenicu da su Miladinovi Makedonci. U drugoj, kao što tvrdi veleposlanik Enčev, uzeo sam si slobodu - u usta jednog bugarskog diplomata staviti riječi koje on nikada nije kazao. Da prvo raspravimo drugu rečenicu. Pripremajući tekst, zatražio sam prijem i razgovor s bugarskim veleposlanikom uz sasvim jasnu napomenu da ne brinem brigu o nacionalnom porijeklu braće Miladinov nego tek o mogućim diplomatskim bespućima u kojima bi se, zahvaljujući benevolentnosti biskupa Strossmayera, mogla naći Hrvatska ako se slučajno, a slučajno očigledno nije, nađe u središtu spora između Bugarske i Makedonije. Rečeno mi je da je veleposlanik na putu te da će me primiti ataše za poslove s javnosti i prevoditelj, gospoda Avrora Perčinska. Razgovor nisam snimao, čak ni bilježio, nije to činila ni gospoda Perčinska, pa me njegova ekselencija sada dovodi u prigodu da suprotstavlja moju riječ protiv njezine. Zbog toga mi ne preostaje drugo nego prihvatiti da sam, interpretirajući razgovor - nikako direktno navodeći - u prvi plan stavio Miladinove kao one koji su se smatrali Makedoncima. Napisao sam: "Smatrali su se, kao i mnogi drugi, Makedoncima, i to im pravo nitko ne može zanijekati." Nadam se da nije sporno da su se "mnogi drugi" smatrali Makedoncima a ne Bugarima i da je to, konačno, rezultiralo, samostalnom makedonskom državom koju je priznala i Bugarska jer im "to pravo nitko nije mogao zanijekati." Sporni su, čini se, Miladinovi, jer se njima ne smije dopustiti da budu Makedonci te da ta "laž" ne smije preći preko usana bugarskog diplomata. Jesam li ovakvom interpretacijom postao "izazov prema moralu novinarstva"? Ako treba, priznat ću i to, samo da jednoga, u Hrvatsku dobrodošlog diplomata, k tome i damu, ne dovedem u neugodan položaj.

Da se vratimo na prvu rečenicu. Točno je da sam, bez dvoumljenja, Miladinove svrstao među Makedonce. Koristio sam se izvorima koje su potpisali hrvatski povjesničari i makedonisti a reakcija njegove ekselencije navodi me na

promisao da okrenem zrcalo pa tvrdnje o poluistinama i prešućenim istinama, o lažima neću govoriti, ponudim čitateljima na ogled s druge strane. Nigdje nema dokumenta koji dokazuje da braća Miladinov negiraju svoju bugarsku nacionalnost, grmi Enčev. To je točno, ali samo polovično. Postoji li pisani trag da su se ikad izjasnili Bugarima? Kao dokaz, ekselencija navodi biskupa Strossmayera i njegovo inzistiranje da se prikupljena zbirka nazove *Bugarske narodne pjesme*. Bojim se da je to slab dokaz pa makar u pomoć pozvao i nedavno umirovljenog dakovačkog biskupa mons. Ćirila Kosa i njegov proslavljeno pretisku knjige o Strossmayeru koju je izdao biskupski ordinarijat 1994. godine a original je tiskan 1904., dakle u vrijeme dok je biskup još bio živ. Veleposlanik, u namjeri da kao svjedoka za svoje tvrdnje privede mons. Ćirila Kosa, navodi njegove riječi: "Ne sumnjamo u vjerodostojnost svjedoka. A što je do nas, mi ne možemo drukčije nego govoriti što smo vidjeli i čuli." Ekselencija ovim citatom hoće u pomoć pozvati dio knjige pod naslovom "Biskup i Bugari" u kojem autori s kraja prošlog stoljeća detaljno opisuju javne i službene biskupove stavove. Veleposlanik, međutim, ne naglašava da je tek prva rečenica posuđena od mons. Ćirila Kosa a druga njegov citat *Djela*

apostolskih, no vlastitu poluistinu potvrđuje izbjegavanjem nastavka proslava koji glasi: "Zato će ovo izdanje pomoći i znanstvenim radnicima, na crkvenom i povijesnom polju, da se zagledaju u prošlost, osluškuju žive svjedoke i suradnike, da bi što objektivnije donosili sudove o toj osobitoj ličnosti (misli na biskupa Strossmayera) i u Crkvi druge polovice XIX. stoljeća, i u povijesnim i kulturnim događajima hrvatskog naroda u tom istom razdoblju."

Mons. Ćiril Kos mnogo bolje od njegove ekselencije veleposlanika Velizara Enčeva shvaća potrebu suvremenog valoriziranja Strossmayerova crkvenog, političkog i kulturnog djelovanja a da pritom ne sumnja u njegovu veličinu i značaj. Strossmayer je doista

bio konzervativan ali se ipak baš on borio protiv dogme o Papinoj nepogrešivosti. Stoga objektivniji tumač Strossmayerovih stavova, kada je riječ o braći Miladinov, ne bi biskupov zahtjev da se zbirka zove *Bugarske narodne pjesme* prihvatio kao nepobitan dokaz negiranja Makedonaca, nego bi najprije sve stavio u aktualni

politički i kulturni kontekst. Biskupov suvremenik i povjesničar Tadija Smičiklas piše o zbirci i pritom govori o Makedoncima, braći Miladinov, iako pjesme i on naziva bugarskim. Uostalom, mentor Strossmayer je imao snažnih razloga poslušati političara Strossmayera i inzistirati na nazivu zbirke. Zbog toga bi pažljiviji i manje pristran čitatelj poruku mons. Ćirila Kosa prije shvatio kao poziv na sveobuhvatnu analizu djela Josipa Jurja Strossmayera jer ovaj veliki Hrvat još uvijek nema kvalificirano obrađen opus na političkom, crkvenom i kulturnom području iako ga je suvremenik, talijanski državnik Marco Minghetti smatrao, uz Bismarcka, čovjekom koji pripada nekoj drugoj vrsti a engleska spisateljica Rebecca West "najljepšim životom u novijoj povijesti".

Ekselencija Velizar Enčev sve to promatra prilično pragmatično pa se, u ocjeni mog uratka, koristi etiketiranjem koje se u nas, u svakodnevnom, uglavnom prizemnom političkom dijalogu, doista i ra-bi. Ja sam, ako ne mislim kao on, vrug - u domaćoj se upotrebi koristi sintagma "vragovi svih boja" - ili odajem nostalgiju za jugoslavenskom historiografijom - u nas bi se reklo jugonostalgija - u kojoj vidi izvore svih zala: Makedonija je kao država prvi puta priznata kao federalna jedinica Jugoslavije iz čega je baštinila svojlu današnju samostalnost. I tu je njegova ekselencija prešla granice dopuštenoga.

U slobodnoj i samostalnoj Hrvatskoj mogu ako hoću, ali neću, misliti najbolje o upokojenoj Jugoslaviji i to mi može zamjeriti, na način kako najbolje zna, svaki hrvatski građanin. Bugarske, na primjer, ne.

Draško Koričančić, novinar *Tjednika*

6. veljače 1998. TJEDNIK | 5

PAVLETIĆ I DOMLJAN S MAKEDONSKIM PARLAMENTARCIMA

ZAGREB, 8. prosinca (Hina) — U odnosima između Hrvatske i Makedonije nema mnogo otvorenih pitanja, ali zato postoji otvoreno polje za suradnju, rekao je u ponedjeljak u Zagrebu predsjednik Sabora RH Vlatko Pavletić nakon sastanka s izaslanstvom Odbora za vanjske poslove Saboranja Republike Makedonije, koje je također razgovaralo i s kolegama iz Odbora za vanjsku politiku Sabora na čelu s predsjednikom odbora dr. Žarkom Domljanom.

Претседателот на Хрватскиот државен Сабор др. В. Павлетиќ во пријателски и средечен разговор, со високата парламентарна делегација од Македонија, на чело со др. Илинка Митрева

Делегацијата је посети и Заедницата на Македонците, во придружба на амбасадорот г. Сервет Авзиу, при што во подолгот срдечен разговор учествуваа Др Никола Гроздановски, инг. Т. Зојчески, Ванчо Андонов, Огнен Бојачински, Илија Стојковски, како и Лена Гапик и Вукашин Јовевски.

"Naša dva naroda moraju još poboljšati suradnju, ali bez uvjetovanja nekim novim političkim asocijacijama", rekao je akademik Pavletić.

Makedonsko parlamentarno izaslanstvo u trodnevnom uzvratnom posjetu Saboru predvodi predsjednica Odbora za vanjske poslove dr. Ilinka Mitreva koja je nakon razgovora s članovima saborskog vanjskopolitičkog odbora izrazila zadovoljstvo posjetom, rekavši kako je riječ o "kontinuitetu i davanju poticaja snažnijoj suradnji, što je od velikog značenja za učvršćenje dobrih odnosa između dviju zemalja".

"Opširno smo razgovarali o unutarnjoj politici dviju zemalja, ali i o njihovom okruženju, a također smo konstatirali zajednička stajališta u stratejskim pogledima na euroatlantske integracije, dobrosusjedske odnose i stabilnost u regiji", rekla je Mitreva.

Tijekom razgovora također je iskazana obostrana potpora Daytonskom pitanju sukcesije bivše države.

Др. Жарко Домљан и Др. Илинка Митрева си разменуваат дарови за време на посетата

Dr. Domljan potvrdio je da se razgovaralo o bilateralnoj suradnji koja je nakon niza potpisanih međusobnih sporazuma u usponu, kao i suradnja na međunarodnom planu.

"Naši su vanjskopolitički ciljevi praktički isti — ulazak u EU i euroatlantske obrambene organizacije, pa ćemo suradnju i na tom području nastaviti", napomenuo je Domljan.

Izaslanstvo Odbora za vanjske poslove makedonskog Saboranja u utorak će se sastati s izaslanstvima saborskih odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, odnosno za gospodarstvo, razvoj i obnovu, a razgovarat će i s članovima parlamentarne skupine prijateljstva Hrvatske i Makedonije.

Во Музејот во Самобор, г. Ивица Судник ја толкува збирката како и поставата за Кочо Рацин и другите знаменитости на овој Град

Македонската делегација полага цвеќе пред бистата на Кочо Рацин во Самобор

OSIGURAT ĆE SE PROSTOR ZA RAD DRUŠTVA

Gradonačelnik Splita, prof. Ivica Škarić, primio izaslanstvo Društva Makedonaca i prijatelja Makedonije "Makedonija" Split, i razgovarao s delegacijom Makedonske pravoslavne crkvene općine "Sv. Naum Ohridski" i MKD "Makedonija".

U samo dva dana, u utorak (24. veljače-februara) i srijedu 25. veljače-februara) gradonačelnik Splita, prof. Ivica Škarić, primio je predstavnike obaju društava Makedonaca i Makedonske crkvene općine "Sv. Naum Ohridski" u Splitu.

Prvoga dana razgovarao je gotovo sat vremena s izaslanstvom Društva Makedonaca i prijatelja Makedonije "Makedonija", koje je predvodio predsjednik te udruge, dipl. inž. Vlado Apostolski. U izaslanstvu su bili dopredsjednici društva: dipl. inž. Momčilo Karajanov i Mate Barišin, te članovi Upravnog odbora Tomo Metkadžijev, Kiril Stoilov i Luka Džanko.

Predsjednik Apostolski obavijestio je gradonačelnika Škarića o djelovanju društva, osnovanog 1991. godine, koje se nedavno iznova registriralo sukladno odredbama hrvatskih zakona. Društvo je razvilo bogatu djelatnost: organiziralo je gostovanje makedonskih znanstvenika koji su (kao dr. prof. Dragi Stefanija) govorili o vezama velikih Hrvata i Makedonaca u 19. stoljeću. Organizirane su vrlo zapažene proslave najvećih makedonskih nacionalnih praznika, a u planu je još opsežnija djelatnost.

Društvo se suočava s pomanjkanjem prostora što mu ograničava djelovanje. Gradonačelnik Škarić podupro je takva nastojanja društva, a ostao je iznenađen njegovom masovnošću. Obecaо je da će Gradsko poglavarstvo učiniti sve kako bi mu olakšalo rad. "U Splitu djeluje 250 sportskih društava — da ne nabrajam druge udruge — i svakome od njih trebalo bi osigurati prostor. Nitko, međutim, ne želi svoje prostorije dijeliti s drugim, što nam otežava nastojanje da svima pomognemo. Ovakva djelatnost vašega društva nas obvezuje. U prvo vrijeme za svoje skupove koristit ćete gradsku dvoranu u Ulici kralja Zvonimira, a kasnije ćemo vidjeti što bi najbolje odgovaralo", rekao je gradonačelnik Škarić.

Drugoga dana, izaslanstvo Makedonske crkvene općine "Sv. Naum Ohridski" i Makedonskoga kulturnog društva "Makedonija", u sastavu: Ivona Musić-Nedelkowska, Lenče Maganjić-Jakinova, Slaven Maganjić, Stojan Mitovski i Boge Likovski, informiralo je gradonačelnika Škarića o teškoćama s kojima se te dvije udruge suočavaju u svom radu. Ivona Musić-Nedelkowska, koja koordinira rad tih dviju udruge, posebno je ukazala na potrebu osiguranja prostora za gradnju crkve u kojoj bi Makedonci slušali službu Božju na svom jeziku. Ona je zamolila gradonačelnika da im za prvo vrijeme Gradsko poglavarstvo dodijeli barem manji prostor.

Gradonačelnik Škarić je izjavio da će učiniti sve kako bi se osigurao prostor za crkvu i društvo. To je podržala i zamjenica gradonačelnika Vesna Podlipec.

Izaslanstvo je gradonačelniku Škariću poklonilo sliku, rad Stoja Mitovskoga, a članu Gradskoga poglavarstva, mr. Alojzu Tušek, darovana je slika Slavena Maganjića. Gradonačelnik je gostima poklonio fotomonografiju Splita, autor koje je majstor umjetničke fotografije Ivo Pervan.

VI. Caktaš

АКТИВНОСТИ НА МКД "МАКЕДОНИЈА" - И МПЦО "СВЕТИ НАУМ ОХРИДСКИ" - ОД СПЛИТ

Во рамките на редовните многубројни планирани културни активности и манифестации на Македонското културно друштво "Македонија" - Сплит и Македонската православна црковна општина "Свети Наум Охридски" - Сплит, на 06. 12. 1997. г. се одржа свечен собир. На собирот

присуствуваа поред членовите и пријателите на нашите две македонски асоцијации во Сплит и предстваници од Пoglаварството на градот Сплит и Жупанијата Сплитско-далматинска и од информативните гласила во Сплит.

Во работниот дел на програмата кој беше исполнет со интересни информации за работата и дејноста на Македонците во Сплит, о исцрпното образложение едногласно со акламација се усвои Правилникот на МПЦО "Свети Наум Охридски" - Сплит кој е усогласен со одредбите на новиот Статут на Европската Епархија на МПВ.

Исто така беше едногласно усвоен нов Статут на МКД "Македонија" - Сплит кој е усогласен со новиот Закон за здруженија во Република Хрватска.

Пред да се mine на забавниот дел од програмата за овој свечен собир, госпоѓа Ивона Мусиќ Неделковска, председателката на Македонската црковна општина во Сплит, даде во кратко со неколку пригодни зборови вовед во прославата на jubилејната тридесетгодишнина од враќањето на автокефалноста на МПЦ и одбележувањето на Денот на Свети Климент Охридски основоположителот на македонската културна, духовна и писмена дејност на македонскиот народ и Македонската православна Светиклиментова црква која го носи неговото име и се раководи по неговото учење.

Општа беше констатација дека треба да се продолжи со негувањето на културните вредности на македонската опстојност до денес, а за што овој jubилеј представува предизвик на Македонското културно друштво "Македонија" - во Сплит.

На слици: С божићног славља сплитских Македонаца - отац Коце Салтиров у разговору с домаќинима на вечери у хотелу "Сплит"

Собирот во својот свечен тек прејде во народна веселба и се претвори во спонтано другарување со песната од сите краеве на нашата матична татковина Република Македонија.

Да напоменеме на крајот дека собирот имаше адекватен одзив во информативните гласила во Сплит и во Република Хрватска, а екипата на ХТВ даде прилог во мултинационалната емисија "ПРИЗМА".

Слободанка Николова-Маријанчевиќ

Aktivnost Makedonske crkvene općine u Splitu: SVEČANO OBILJEŽEN BOŽIĆ

Svetu liturgiju u crkvi samostana časnih sestara službenica milosrđa, u ulici koja nosi ime slavenskih prosvjetitelja, svete braće Ćirila i Metoda, u središtu Splita, održan 8. siječnja predvodio svećenik iz Skopja Koce Saltirov, koji je makedonskim vjernicima prenio pozdrave i božićne želje Arhiepiskopa Ohridskog i Makedonskog g. Mihaila. Završnoj božićnoj svečanosti, priređenoj u hotelu "Split", prisustvovao župan Splitsko-dalmatinske županije prof. dr. Branimir Lukšić i brojni drugi gosti.

Makedonski vjernici koji žive u Splitu svečano su 8. siječnja obilježili najveći kršćanski blagdan, Božić, koji se slavi po julijanskom kalendaru. Na svetoj liturgiji, koju je u crkvi samostana časnih Sestara Milosrđa, u ulici koja nosi ime svete braće Ćirila i Metoda, u samom središtu Splita organizirala Makedonska crkvena općina "Sveti Naum Ohridski" i Kulturno društvo "Makedonija" u Splitu, okupilo se mnoštvo vjernika. Liturgiju je vodio svećenik Koce Saltirov iz Skopja. On je vjernicima prenio najljepše božićne želje poglavara Makedonske pravoslavne crkve, Arhiepiskopa Ohridskog i Makedonskoga g. g. Mihaela.

Svečanoj božićnoj liturgiji, osim brojnih vjernika, prisustvovali su izaslanik splitsko-makarskoga nadbiskupa Monsignora Ante Jurića, generalni vikar Nadbiskupije don Josip Delić, član Ekumenskoga vijeća pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji don Nedjeljko Ančić, predstojnik ureda splitsko-dalmatinskoga župana dr. Andro Ozretić i brojni drugi.

U božićnoj poruci, koju je svećenik Saltirov pročitao vjernicima nakon bogoslužjenja, poglavar Makedonske

crkve, Arhiepiskop Ohridski i Makedonski g. i g. Mihail je naglasio da Makedonska pravoslavna crkva u proteklom vremenu postigla dobre rezultate, prvenstveno zahvaljujući povezanosti vjernika sa svojom Crkvom. Arhiepiskop g. i g. Mihailo posebno se obratio mladima, pozivajući ih da im Božić bude poticaj u "obnovi kršćanskog morala, u čemu će im Crkva pomoći ako joj se obrate". Tom pozivu odazvala se djevojka Vesna Damjanov, koju je svećenik Saltirov nakon svete liturgije krstio.

U svojoj propovijedi svećenik Saltirov posebno je naglasio da je makedonski narod "mali narod i stoga je potrebno da bude jedinstven". On je vjernicima prenio poruku Crkve da od splitskih gradskih i županijskih vlasti

zatraže da se u Splitu, na prikladnom mjestu, odredi lokacija za gradnju hrama u kojemu bi Makedonci na vlastitom jeziku obavljali svoje vjerske obrede.

Uvečer, istoga dana, u hotelu "Split", pod pokroviteljstvom župana Splitsko-dalmatinske županije prof. dr. Branimira Lukšića, priređeno je završno božićno slavlje. Okupljene Makedonce i brojne uzvanike, među kojima su bili župan splitsko-dalmatinski prof. dr. Branimir Lukšić, počasni konzul Ujedinjenoga Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske kapetan Aleksij Mekjavić, generalni konzul Republike Slovenije u Splitu Jože Hlep, načelnici i gradonačelnici s područja Splitsko-dalmatinske županije, pozdravila je predsjednica Makedonske crkvene općine Split gospođa Ivona Musić-Nedelkova. Ona je podsjetila da se božićnim svečanostima obilježava i 30. godišnjica autokefalnosti Makedonske crkve i drugi značajni datumi. Na večeri su makedonski vjernici izrazili zahvalnost hrvatskim savjetovnim i crkvenim vlastima što u Hrvatskoj, kao svojoj drugoj domovini, mogu njegovati svoju tradiciju, običaje i kulturu.

Svećenik Saltirov ponovio je nastojanja Makedonske crkve da se u Splitu odredi lokacija na atraktivnom prostoru za gradnju hrama za potrebe makedonskih vjernika koji žive u tome gradu i Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Župan prof. dr. Lukšić i član splitskoga Gradskog poglavarstva mr. Alojz Tušek obećali su maksimalnu podršku Makedoncima u ovome dijelu Hrvatske.

Božićno slavlje uveličali su pjevači skupine "Vokalisti Salone" iz Solina pjevanjem božićnih pjesama, te mladi plesači Sandra Kutleša i Marjan Ilijev.

Jedna večer, sva u božićnom ugodaju, ostat će svima u trajnoj ugodnoj uspomeni.

Vladimir Caktaš

III Etnosмотра

»РИЈЕКА '97«
mičkih i nacionalnih zajednica ili manjina

Hrvatski kulturni dom na Sušaku - Rijeka

»BOGATSTVO
je živjeti
U ZAJEDNIŠTVU«

Petak, 12. prosinca 1997. u 19 sati

II ЕТНО СМОТРА " РИЈЕКА - 97 "

Со отворањето на изложбата од аматерските изработки на членовите на националните заедници, во хрватскиот културен дом на Сушак во Ријека започна II-ра ЕТНО СМОТРА "РИЈЕКА-97", со порака **"БОГАТСТВО Е ДА СЕ ЖИВЕЕ ВО ЗАЕДНИШТВО"**, единаесет национални малцинства се представија од 8-12.12.97 г. со своите програми.

Во име на покровителот Град Ријека, присатните на отворањето на смотрата ги поздравиле професорката *Бранка Ренко-Силов*, заменичка на градоначалникот и начелник во Оделението во градската управа за култура, г-ѓа *Зорица Јерковиќ*, председател на градското собрание, г-дин *Мауро Грациани*, председател во Одборот за националните и етничките малцинства во градското собрание.

Госпоѓа *Ренко-Силов* истакна дека малцинствата имаат можност да ги истакнат специфичностите, обичаите и културата на своите краишта.

Во текот на смотрата риечаните ќе имаат можност да видат и Ревизија на современиот македонски филм. Изложбата е поставена во атријот на ХКД а дел од работите се изложени во прочељето на Градската управа на Град Ријека. Исто така нагласи дека на завршниот дел на смотрата на 12.12. во ХКД каде што сите малцинства ќе се претстават со колаж - програм, со настап на клупата ФОРТУНАЛ како гости.

Во име на Градското собрание присатните претставители на националните малцинства ги поздравиле и им се обрати г-ѓа *Зорица Јерковиќ*. Со дејноста во рамките на своите национални заедници, вие го оплеменуваат културниот и општествениот живот на нашиот град а со разноликите активности делуваат како мостови за поврзување на нашиот народ и на јакнење на меѓусебните односи на стопанскиот, општествениот и културниот план. Ако го сочувате националниот идентитет за кој се заложувате, допринос е и на јакнење на локалната самоуправа. Со поносно задоволство сакам да нагласам како во низ активности низ кои нашите заедници делуваат е и ликовен израз - рече г-ѓа *Јерковиќ* и додаде како изложбата која е представена во ХКД зафаќа неколку ликовни техники и уметнички изрази од традиционални до најсовремени.

МКД "ИЛИНДЕН" се представи на изложбата со народна носија од Македонија, чипки, експонати од нашата богата грнчарска техника, и со 12 слики на народни носии од разни краеве на Македонија, облечени млади девојки и младенци за свадбени обреди.

Вл. Н

Гордана Динова во народна носија

GODIŠNJA SKUPŠTINA MAKEDONSKOGA KULTURNOG
DRUŠTVA »BRAĆA MILADINOVCI« OSIJEK

Čuvari istinskih vrijednosti

Kada bismo imali svoje prostorije, organizirali bismo dopunsku nastavu iz makedonskoga jezika, glazbe i povijesti te osnovali amaterske sekcije

OSIJEK - Osječko je Makedonsko kulturno društvo »Braća Miladinovci« prošloga vikenda održalo 3. godišnju skupštinu. Kako je rekao prof. **Blagoja Jovanovski**, predsjednik Društva, cilj je ove skupštine podnošenje godišnjega financijskog i radnog izvješća te plana rada za sljedeću godinu.

- Društvo je osnovano 22. listopada 1994. godine, i djeluje na području Slavonije i Baranje radi okupljanja što više članova. Želimo očuvati kulturne i duhovne vrijednosti makedonskoga naroda, jezika, književnosti, glazbe i folklor, kao i poticati razvijanje hrvatsko-makedonskih odnosa - istaknuo je prof. Jovanovski.

Konstatirajući kako je godišnji plan rada za ovu godinu uspješno realiziran, radno je predsjedništvo iznijelo program rada za 1998. godinu. U programu je, između ostaloga, planirano obilježavanje tradicionalne

manifestacije pod nazivom Dani makedonske kulture u Osijeku, promocija zbirke pjesama *Nadežde Žagar*, članice Društva, makedonski susreti u Zagrebu, gostovanja folklorne makedonske skupine iz Zagreba te operne pjevačice *Rahilke Burzevske*.

Govoreći o programu, istaknuto je neraspodaganje vlastitim prostorijama u kojima bi Društvo moglo kvalitetnije djelovati.

- Kada bismo imali svoje prostorije za češće okupljanje članova, organizirali bismo dopunsku nastavu iz makedonskoga jezika, glazbe i povijesti te osnovali amaterske sekcije. Stoga se nadamo kako će se i to pitanje nedostatka prostora napokon riješiti - naglasio je prof. Jovanovski.

Valja istaknuti kako su skupštini bili nazočni i predstavnici Zajednice Makedonaca u Republici Hrvatskoj.

I.DREMPETIĆ

И ОВАА ГОДИНА ДЕДО МРАЗ ВО МКД "ИЛИНДЕН"

Весело, раздрагано и среќно беше во салата на ФИЛОДРАМАТИКА во Ријека каде што ДЕДО МРАЗ и оваа година на децата од членовите на Илинден им подели Новогодишни и Божиќни поклон пакетчиња, на децата на возраст до 12 години.

Фолклорната секција од Илинден со краток програм се представи пред децата и родителите со песни и ора од Македонија. Во програмата децата учество и децата со Божиќни и Новогодишни песнички на мakedонски, хрватски и италијански јазик, што беа свесрдно наградени со долг аплауз од многубројните присатни во Филодраматика. Убаво ни рецитираше *Гордана Динева*, а *Александар Цанов* од Крк на посебен начин ни отпеа песна за Дедо Божиќ. И другите деца беа успешни и наградени со аплауз.

Посебна благодарност и захвала на секцијата за помош на немоќни и за скрбништво, што успеа да обезбеди педесетина пакетчиња за децата, благодарност на госпоѓата *Гордана Криљеска* на вложениот труд, а на Илинден - друштвото што се приклучи со финансиска помош.

Владо Насиќески

PREDSTAVLJENA KNJIGA BILLYJA
GRAHAMA

»Mir s Bogom« i na makedonskome

U knjizi su povezane Grahamove propovijedi i promišljanja o Bogu, kao i o ljudima, ali tako da se iz nje može iščitati sve ono što je sastavnim dijelom današnjega svijeta. Ona pokazuje sve ono što nam se događa, sav neizmjerni nemir u ljudima, ali, istodobno, nudi i rješenje - put do uspostavljanja mira s Bogom - rekao je Slave Velešanov

OSIJEK - Prvo je makedonsko izdanje jedne od najprodavnijih knjiga svih vremena, djela američkoga propovjednika **Billyja Grahama** »Mir s Bogom« (na makedonskome »Mir so Bog«), u utorak predstavljeno u Izložbenoj dvorani »Waldinger« u Osijeku, u organizaciji Gradskoga poglavarstva, makedonskih studenata Evandeoskoga teološkog fakulteta i Makedonskoga društva »Braća Miladinovci«. Životni put i rad Billyja Grahama brojnim je gostima predstavio dr. **Peter Kuzmič**, rektor Evandeoskoga teološkog fakulteta, koji je i sam nekoliko puta imao prigodu poslušati Grahamove propovijedi.

- Graham je zacijelo najslušaniji čovjek svih vremena. Njegove su propovijedi o Bogu slušali milijuni ljudi u više od sto zemalja, a na prepunim su mu stadionima zavidjeli brojni državnici. Iznimno je velik njegov utjecaj bio u SAD-u, gdje se već punih dvadeset godina ubraja među deset najuglednijih Amerikanaca. Upravo stoga možemo biti ponosni na to što je upravo Zagreb bio prvi grad u nekoj socijalističkoj zemlji gdje je Billy Graham propovijedao. Bilo je to na Šalati 1967. godine, kada su se prvi, i vjerojatno jedini put, sve vjerske zajednice na ovom prostoru sjedinile želeći ugostiti i poslušati toga velikog čovjeka - istaknuo je dr. Kuzmič.

Knjiga »Mir s Bogom« u Hrvatskoj je tiskana odmah nakon toga događaja, nakon čega je doživjela mnoga izdanja, tako da njezinu nakladu u Hrvatskoj premašuje samo Biblija.

- U knjizi su povezane Grahamove propovijedi i promišljanja o Bogu, kao i o ljudima, ali tako da se iz nje može iščitati sve ono što je sastavnim dijelom današnjega svijeta. Ona pokazuje sve ono što nam se događa, sav neizmjerni nemir u ljudima, ali, istodobno, nudi i rješenje - put do uspostavljanja mira s Bogom - rekao je Slave Velešanov, predstavnik makedonskih studenata Evandeoskoga teološkog fakulteta u Osijeku.

S.VUJNOVAC

Sa svete liturgije Makedonaca pravoslavne vjeroispovijesti Snimio: J. BABIĆ

Dr. Branimir Lukšić, Ivona Musić-Nedelkowska i Koce Saltirov na proslavi u hotelu Split Snimio: R. MATIĆ

LITURGIJOM U CRKVI ČASNIH SESTARA SLUŽBENICA MILOSRĐA I SLAVLJEM U HOTELU SPLIT

MAKEDONCI PROSLAVILI BOŽIĆ

Splitski Makedonci pravoslavne vjeroispovijesti okupili su se na drugi dan Božića po julijanskom kalendaru u crkvi časnih sestara Službenica milosrđa na svetu liturgiju u povodu blagdana Isusova rođenja i vjerskim slavljem proslavili spomen utjelovljenja Boga u ljudsku povijest. Vjerske obrede je predvodio gospodin Koce Saltirov, svećenik iz Skoplja koji je za ovu prigodu posjetio vjernike okupljene u Makedonskoj crkvenoj općini Sveti Naum Ohridski. Vjerskom slavlju bio je nazočan don Josip Delić, generalni vikar, u ime splitsko-makarskog nadbiskupa msgr. Ante Jurića, te predstojnik Županovog kabineta dr. Andro Ozretić i don Nedjeljko Ante Ančić član Ekumenskog vijeća pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji.

Svećenik Saltirov pozdravio je okupljene vjernike čestitajući Božić i prenio im poruku poglavara Makedonske pravoslavne crkve i arhiepiskopa ohridskog i makedonskog gospodina Mihaila. U Božićnoj poruci arhiepiskopa Mihaila naglašava se 30. obljetnica obnove autokefalnosti Makedonske pravoslavne crkve i značajni re-

Predvođeni vjerske obrede, gospodin Koce Saltirov, svećenik iz Skoplja, okupljenim vjernicima prenio poruku poglavara Makedonske pravoslavne crkve gospodina Mihaila, u kojoj se naglašava 30. obljetnica autokefalnosti MPC-a, te mlade poziva na obnovu kršćanskog morala - Na proslavi u hotelu Split, Makedonci ma Božić čestitao župan dr. Branimir Lukšić

zultati postignuti u tom razdoblju što je posljedica vitalnosti vjernika povezanih sa svojom Crkvom. U uvjetima nacionalne slobode i državne samostalnosti arhiepiskop Mihailo posebno poziva mlade vjernike da im blagdan Božića bude poticaj obnovi kršćanskog morala i zauzimanju oko kristijaniziranja sveukupnog društvenog života, a u tome će im najbolje pomoći Crkva ukoliko joj se vrate. Duhu takve poruke koincidiralo je i krštenje djevojke Vesne Damjanove što ga je obavio svećenik Saltirov

Makedonci koji žive u Splitsko-dalmatinskoj županiji nastavili su proslavu sinoć u hotelu Split pod pokroviteljstvom i uz nazočnost

župana dr. Branimira Lukšića. Na prigodnom koktelu i narodnom veselju, splitski su Makedonci zahvalili hrvatskom narodu za gostoprimstvo, izražavajući zadovoljstvo što u Hrvatskoj, kao svojoj drugoj domovini mogu nje govati svoje kulturne običaje. Predsjednica Makedonske crkvene općine u Splitu Ivona Musić Nedelkowska pozdravila je svoje sunarodnjake okupljene na proslavi, te sve goste, među kojima posebno predstavnike konzularnog zbora na čelu s doajenom kapetanom Aleksijem Mekjavićem, počasnim konzulom Ujedinjenog kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Jožom Hlepom, generalnim konzulom Slovenije u Spli-

tu, načelnike i gradonačelnike s područja Županije, te župana dr. Branimira Lukšića, uručivši mu u znak zahvalnosti za dosadašnju pomoć prigodan dar - umjetničku sliku. Koce Saltirov, svećenik iz Skoplja izrazio je nadu da će Makedonci u Splitu dobiti reprezentativnu parcelu za izgradnju svoje crkve te je svima poželio radost i zdravlje u predstojećim danima.

Dr. Lukšić je, čestitajući Makedoncima 30. obljetnicu autokefalnosti njihove Crkve, istaknuo kako je, Crkva u makedonskom narodu kroz stoljeća bila garant njihove opstojnosti, jednako kao što je Katolička crkva jamac opstojnosti Hrvata, te im je poželio da ih Bog poživi u njihovoj autokefalnosti i državnosti... On je obećao i pomoć u rješavanju prostornih problema Makedonskog kulturnog društva u Splitu, a isto obećanje dao je i u ime grada Splita mr. Alojz Tušek, Vokalisti Salone izveli su prigodne Božićne pjesme, dok su Sanda Kutleša i Marjan Iliev, osvajači 4. mjesta na prvenstvu RH u standardnim plesovima, svojim nastupom uveličali zajedničku proslavu.

S. ŠETKA
A. BUDIMIR

Меѓуетничка саработка:
"ЕВРЕИТЕ НИЗ ИСТОРИЈАТА НА
МАКЕДОНИЈА"

На иницијатива на ККД "Крсте Мисирков" и во организација на истоименото Друштво, Заедницата на Македонците и Еврејската општина во Загреб, со КД "М. Ш. Фрајбергер" во просториите на Еврејската општина во Палмотикева, 16 се одржа на 11. 3. 1998. г. трибина посветена на холокаустот на Евреите од Македонија.

На трибината за "Евреите низ историјата на Македонија" зборуваше проф. Огнен Бојациски, осврнувајќи се на богата и взаемна животна егзистенција на еврејскиот и македонскиот народ, од перидот на И от и ИИ от Храм, преку средниот век, се до Илинденското востание и незаборавната трагедија што ја предизвика Царска Бугарија со депортацијата на околу 7000 Евреи на 9, 10. и 11. 3. 1943. г. При тоа е укажано на богатите плодови од заедничкиот живот во Македонија, заедничката борба за еманципација и афирмација, слобода и социјална правда, а особено на учеството на Евреите во антифашистичката борба на Македонија и македонскиот народ и храбрите примери на човечки ликови.

Во програмата учествуваа вокалната група "Распеана Македонија" во музичка придружба на оркестарот "Т га за југ".

Излагањето на трибината, илустрирано со бројени историски и географски карти, како што се очекува ќе биде објавено во позантиот часопис на еврејската општина "Нови Оманут" во текот на еден од наредните броеви.

P.

Конференција за новинаре Македонског културног друштва "Ilinden"

SUVREMENI MAKEDONSKI FILM U RIJECI

■ Prvi film "Prije kiše" prikazat će se u Hrvatskom kulturnom domu 8. prosinca u 20.30 sati ■ Ostala tri filma - "Tetoviranje", "Makedonska saga" i "Anđeli s otpada" prikazivat će se 9., 10. i 14. prosinca u 20.30 sati

RIJEKA - "Revija suvremenog makedonskog filma" novi je projekt u međunarodnoj kulturnoj razmjeni Republike Makedonije i Republike Hrvatske, koji će nakon sličnoga u Puli biti predstavljen i u Rijeci. Na jučer održanoj konferenciji za novinare, predsjednik Makedonskog kulturnog društva "Ilinden" Ilija Hristodulov sa suradnicima, naglasio je da se filmski program koji će biti prikazan između 8. i 14. prosinca poklapa s održavanjem II. Etnosmotre "Rijeka '97" koja će poput prošlogodišnje okupiti jedanaest etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina s riječkoga područja. Prvi film "Prije kiše" (režija Mlčo Mančevski; titl na hrvatskom), prikazat će se u Hrvatskom kulturnom domu 8. prosinca u 20.30 sati, dva i pol sata nakon otvorenja izložbe likovnih radova i raznovrsnih eksponata sudionika etnosmotre. Ostala su tri filma - "Tetoviranje" (Stole Popov); "Makedonska saga" (Branko Gopo) i "Anđeli s otpada" (Dimitrie Osmanli) - titlovana na engleskom, a prikazivat će se redom kako su navedeni

9., 10. i 14. prosinca u 20.30 sati. Svi ljubitelji suvremene filmske kulture mogu filmove pogledati besplatno! Valja istaknuti da je film "Tetoviranje", snimljen 1991., prvi autentični makedonski igrani film. Prikazan je 1992. u Montrealu na Svjetskom filmskom festivalu, te iste godine nominiran za nagradu "Felix", europski film godine. Film "Prije kiše", prikazan 1994. na festivalu u Veneciji, nastao je u britansko-francusko-makedonskoj koprodukciji, nagrađen je Zlatnim lavom. Organizaciju kulturne manifestacije omogućila su ministarstva kulture dviju prijateljskih zemalja, MKD "Kočo Racin" iz Pule, MKD "Ilinden" - Rijeka, te pomogao Odjel za kulturu Grada Rijeke. Na konferenciji za novinare istaknut je dobar položaj Makedonaca što žive u ovom podneblju, naglašeno da je riječki "Ilinden" najstarija makedonska udruga u Hrvatskoj, a predstojeća filmska revija je tek jedan u dugačkom nizu kulturnih događanja koja su dosad za svoje sugrađane priredili.

G. Bujan
Snimila: K. Vučković

Subota 6. prosinca 1997.

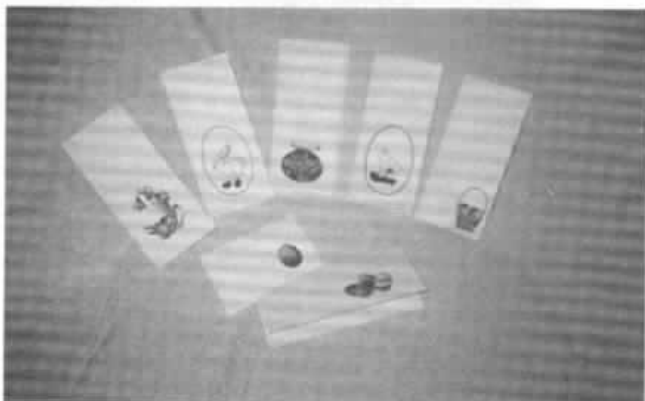
"ВЕЗИЛКИ" СО ЧЕСТИТ ВЕЛИГДЕН

Секцијата на "Везилки" при МКД Крсте Мисирков од Загреб и овај пат приреди пријатно изненадување, за големиот христијански празник Велигден-Христос Воскресе не изненадува со богат избор честитки во нивна продукција. Членки на оваа секција се Анка Рабузин, стручен водител Елена Висковик, Нада Боршак, Силвана Рис-

това и Розалија Розена, кои што и ги гледаме на сликава како се подготвуваат за избор на модели за везење од богата ризница на општонародните везови.

Попоширен прилог за нив и нивните активности од г-жа Анка Рабузин ќе донесеме во идниот број на нашиот магазин.

И. С.

ŽIVI SVOJ ŽIVOT ŽIVKO BOGESKI

Slastičarski majstor Živko Bogeski, porijeklom iz sela Beleca kod Makedonskoga Broda, već 26 godina živi u Dalmaciji, najprije u Kaštel Starome, a zatim (duže vrijeme) u Marini kod Trogira.

Slastičarski "velemajstor" Živko Bogeski, koji godinama živi u Marini kod Trogira, voli Dalmaciju istom ljubavlju kao i rodnu Makedoniju. Skromni čovjek rođen je u selu Belecu kod Makedonskoga Broda 1954. godine, a već 26 godina živi uz more, najprije 4 godine u Kaštel Starome, kamo je došao nakon završene škole u Nišu i zatim, poslije odsluženja vojnog roka nastavio u "malom turističkom mistu" (kako sam kaže) u — Marini. Svi domaći ljudi i brojni gosti znaju za Živkovu slastičarnicu "Mediteran", u kojoj, u punoj sezoni, majstor radi "od jutra do sutra".

"Dorada" poznate srednjevjekovne kule u Marini

Trogirska katedrala od krokanta, koja je Bogeskome donijela prvu nagradu na natjecanju ugostiteljskih obrtnika Hrvatske, u Bolu na Braču

Živko je zadovoljan sredinom koja ga je prihvatila kao svoga. "U Kaštel Stari sam došao 1972, da bih radio u slastičarnici, a poslije sam se osamostalio i otvorio svoju radnju u Marini", kazuje smireno.

U Marini mu je i obitelj — supruga Mirjana, rodom iz sela Krivogaštani kod Prilepa, i dvije kćerke; starija, Aneta, pohađa Ekonomsku školu u Trogiru, a mlada, Biljana, učenica je osnovne škole u Marini.

Ugostiteljski obrtnici s priznanjima. Živko Bogeski je drugi s lijeva

Torta-brod najljepši dekor svadbe

Na naše pitanje, kako kao slastičar "vezuje kraj s krajem" u ovim slojevitim vremenima, Bogeski odgovara: "Živi se nekako. Ja nisam ni navikao na visoki standard. Zbog velikih doprinosa radim samo šest mjeseci, a ostalo vrijeme radnja mi je zatvorena. Ljutim se što nas se u svemu izjednačava s kafićima, iako se zna da slastičar svojom kreativnošću proizvodi za tržište, a u kafiću se samo prelijeva piće "iz flaše u čaše". Zakon nas ne štiti dovoljno, a to ubija kreativnost".

Bogeski redovito sudjeluje na oglednim natjecanjima obrtnika. Prošle godine, na desetim susretima ugostiteljskih obrtnika Hrvatske, u Bolu na Braču, njegov rad, dva metra visoka crkva svetoga Lovre u Trogiru, učinjena od krokanta, donio mu je prvu nagradu u svojoj kategoriji — "zlatni tanjur" i zahvalnicu. Ove zime, u mrtvoj sezoni, iskazao se izradom svadbenih torti u obliku katedrale, Eiffelova tornja, brodova, koje su zadivile svatove i mladence.

Део добитника признанја уз *Živkovo* ремек-дјело — трогирску катедралу

Zajedno sa suprugom, u radnji mu ljeti pomaže i starija kćerka, Aneta. "Pomaže mi, ali ni ona ni Biljana (već ja to vidim) ne pokazuju ni volju ni smisao za slastičarstvo. Neće mladi u zanat, njima je draži činovnički posao, nego cijeli dan raditi u kuhinji. Ja tu ništa ne mogu", govori *Živko*.

U Belec, u Makedoniji, živi mu majka. Do posljednjeg rata redovito joj je odlazio u posjet, ali danas je skupo i vrlo složeno.

Živko je član Društva Makedonaca i prijatelja Makedonije u Splitu, a učlanjen je i u crkvenu općinu "Sv. Naum Ohridski". "Nisam ja protiv crkve; ona je bitan dio naše povijesti i sadašnjosti". U Marini i Trogiru malo je Makedonaca, i svaki susret sa sunarodnjacima u splitskom društvu prčinja mu veliko zadovoljstvo, osjeća se kao preporođen. Sve to govori mirno i odlazi raditi tortu, potpuno nalik na trogirsku katedralu, po čemu je postao poznat u cijelom trogirskom kraju.

VI. Caktaš

МКД "Македонија" - Љубљана:

ОГ. БОЈАЦИСКИ ЗА ОХРИДСКАТА АРХИ-ЕПИСКОПИЈА

На покана на Македонското културно друштво "Македонија" од Љубљана, во рамките на нивните редовни програмски активности, на 25. февруари о.г. гостуваше Огнен Бојациски, професор од Загреб и автор на книгата "Кронологија на Охридската Архиепископија" во издание на Заедницата на Македонците во РХ.

Предавањето на Ог. Бојациски "За Охридската Архиепископија низ времето" предизвика интерес кај членовите на Друштвото а присуствува и представници на Амбасадата на Република Македонија во Словенија како и проф. др. Драги Стефанија, кој при тоа на Огнен Бојациски му подари примерок на туку што излезениот од печат "Мал Македонско-Словенечки и обратен речник".

Претседателот на МКД "Македонија Ламбро Пејов" со соработниците Петар Николовски и Мандо Ламбе при тоа опширно укажаа на активностите и соработката на ово Друштво и Клуб со другите слични Друштва во Словенија и Љубљана при што е истакната најголемата актива на самите членови како и несебичната материјална и друга помош и подршка, што секако зборува за самосознанието и организираноста на Македонците во сончевата алпска држава Словенија.

P.

ВОНРЕДНО СОБРАНИЕ НА МКД "ИЛИНДЕН"

На 28. декември 1997 година во са-лата на ФИЛОДРАМАТИКА ВО Ријека МКД "ИЛИНДЕН" одржа ВОНРЕДНО СОБРАНИЕ. СОБРАНИЕТО е одржано по повод на новите прописи на ЗАКОНОТ на здрженијата во Република Хрватска, а во врско со измените и дополненијата на Статутот на друштвото. Друштвото Илинден како и сите друштва во Република Хрватска станаа здружение (удруга) со едногласна подршка на присатните членови од релативната надполовичност на членовите на Илинден. На собранието беа присатни 94 члена од 168 со право на глас.

Исто така посебно беше нагласено дека нашето друштво е тесно поврзано со Заедницата на Македонците во Република Хрватска, што стои во член 4 на Статутот на друштвото.

На собранието, а на основа на Статутот потврден е и надополнет Управниот одбор со потпредседател и три нови члена.

Во забавниот дел од програмата новоформираната фолклорна секција од Илинден ни се представи со неколку македонски народни песни. Потоа сите се преселија во клубот на Илинден, каде угодно со песни и оро од фолклористите продолжиа со забавниот дел.

Вл. Н.

РИЈЕЧКИ КАРНЕВАЛ - 98.

НА РИЈЕЧКИОТ ОВОГОДИШЕН КАРНЕВАЛ ПО ТРЕТ ПАТ ВАСИЛИЧАРИТЕ ОД ВЕВЧАНИ - СТРУШКО

Градот Ријека е познат по своите карневалски свечаности уште од средниот век. Карневалските обичаи на град Ријека се слични со европските градски карневали, во прв ред венецијанскиот и австрискиот, со елементи на фолклор и митологија на старите Славени. Традиционално карневалските настани обично се одвиваат на плоштадите и на градските улици.

Оваа година завршната карневалска свечаност беше јубиларна 15-та по ред. Карневалската поворка - прошетка на маски и обичаи, од хрватското приморје, континентална Хрватска и од странство - е во последната месопусна недела. На тој ден градоначалникот на Ријека на симболичен начин му го предава клучот од градот на Мајсторот на маските, кој го превзема клучот али и власта во градот. Маскариите чинат урнебесни веселби, ги растеруваат силите на злото, ја повикуваат пролетта, го слават раѓањето на новиот живот.

На Ријечкото корзо во центарот на градот, во околните населби, во предградието, од Св. Три Краља, па до месопусниот вртник е урнебес, се сменуваат разни манифестации, како оние од културен карактер, така и оние од спортски, музички, забавни и многу други.

И на овогодишниот карневал равноправно се презентира по трет пат ВЕВЧАНСКИТЕ ВАСИЛИЧАРИ, со облека и маски од македонско поднебје - оваа година се презентира како тифусари. Педесетина члена од Карневалското друштво Вевчани - Струга, достоинствено ја презентираа Македонија и интересот за овој културен настан. Вечерта после дефилето по трет пат беа гости во клубот на Илинден, каде во весел тон до касно во ноќта тапаните и зурлите на василичарите до гуша не развеселија, разиграа и задоволија.

Гостите не подсетија дека и кај нас во Македонија на Василица во многу места со слични настани - танци на маскирани луѓе, преоблечени во разни ликови на луѓе и животни, се потсневуваат за изминатите животни настани во нивната средина.

На Василица во Вевчани секоја година се одржува Карневалско дефиле со маски и маскирани карневалски здруженија од цела Македонија. Нас Ријечките македонци не уверија со подарената видео касета за овогодишниот настан во Вевчани на Василица на 13-ти и 14-ти јануари, каде може да се види дека нивниот карневал не заостанува многу зад овие солидно опремени и организирани и секако побогати карневалски здруженија од ова поднебје.

Традиционалниот Меѓународен Ријечки карневал е понос на риечаните - еден од најголемите и најпознатите во Европа. Во маскираниот спектакл учествуваа 8000 маски, околу 80 алегориски коли, 134 здруженија и преку 150000 гледачи.

Пораката од градоначалникот г-дин Славко Линиќ беше: "Бидете и вие со маска или без неа - дел од ријечката фамилија, бидејќи со ријечкиот карневал е како и со ријечката вода: кој еднаш ќе ја проба, секогаш ќе ја пие"

Владо Настевски

1401
years
CARNIVAL

VEVČANI
MACEDONIA

ПЈЕСМА I ПЛЕС ДО ЗОРЕ

ПУЛА – У организацији Македонског културног друштва *Žупаније истарске* «Коџо Рацин», протеkle суботе је у Дому хрватских бранитеља одржана «Македонска ноћ», у склопу које је прослављена и Нова година по Јулијанском календару. Назоћним гостима, већином из Пуле, али и Ровиња, Пореџа, Новиграда, Опатије и Ријеке, ријеџима добродошлице обратили су се предсједница Македонског друштва *Slavica Sagedin* и допредсједник *Nenad Stojkovski*. Прослава је потом настављена до раних јутарњих сати уз глaзбу, плес и пригодну наградну игру.

Двјестотинјак гостiju забављала је својим cjелoвeћeрним глaзбеним програмом обитељ *Milović* из Пуле, те *Kemo Alambašić*, који је на *trapezu* изводио староградске пјесме. «Македонској ноћи» били су назоћни и *Sime Vidulin*, предсједник *Gospodarske коморе Žупаније истарске*, и *Borivoj Puhar*, директор градског подuzeћа за управљање станoвима и стамбеним зградaма «*Castrum Pula 97*».

D. J.

Во секоја прилика Кирил гајдаџијата прави "атмосфера" во Клубот

Играорната група што бележи успеси: Гордана Крстеска, Кире Марковски, Магда Динева, Левајић Васе, Сандо Зафиров, Спасена Младенова, Донче Томљеновић, Кирил Трајковски и Деан Бодић

ВО КЛУБОТ НА МКД "ИЛИНДЕН"

По повод на минатогодишните и овогодишните државни и црковни празници во клубот на Илинден беше доста живо. На Нова година, Бадник, Божиќ и Василица клубот беше претесен за да ги прими сите членови кои дојдоа да се забавуваат со своите сонародници. Овој простор постана незаменливо место за собирање на македонците во Ријека, место каде што се одвиваат практично сите манифестации, приредби, забави, собири, контакти со личности од градот, со гости од Македонија, со случајни минувачи кои се интересираат за настаните во Македонија, со спортисти од Македонија кои гостуваат во овој град во некои од натпреварите во рамките на европските купови и многу други потреби, посебно за членовите од Илинден.

Посебно беше весело на Божиќ и Василица. Како во Ријека не е формирана Црквена општина, нити барем одбор за Црквени прашања, нема можност да се организира да дојде и во Ријека свештено лице од Република Македонија (или преку црквената општина *Св. Злата Меленска* од Загреб) и да се одржи богослужба во клубот или во некоја од католичките цркви во Ријека за овие и вакви средби, во тек на годината. Но затоа во клубот на иницијатива на некои членови од Илинден сепак е вложен труд да се барем адетите на овие свети денови на некој начин одбележат и споменат. Со неколку пригодни збора г-дин *Михајло Давчевски* на Божиќ и Василица не потсети на обичаите и традицијата на нашите вековни свети празници кои нас македонците низ долгото ропство не

држеле заедно едни со други, ни го сочувале нашиот етникум, ни давале храна за да се опстане. И нас во Илинден, далеку од татковината исто така не врзуваат овие празници, па големата посетеност во клубот не беше случајна, скоро на сите празнични денови.

Во клубот е пракса да се на овие и вакви денови секој по нешто да донесе на заедничката трпеза. Околу трпезата се почастуваат, си ги честитаат празниците и се изменуваат новостите што се добиени од родниот крај и многу други проблеми кои се во нивниот секојдневен живот. Музиката е главен дел од програмата на овие вакви собири, македонската народна музика е незаменлива. Така на задоволство на присатните членови е вистински прославен и Божиќ, Нова Година, Стара (13.01.) Нова Година и Василица.

Владо Наџески

МАКЕДОНСКА

Традиционалната "Македонска вечер" и годинава се одржа на општо задоволство во ресторанот "Глобус" во организација на МКД "Крсте Мисирков" - Загреб. Голем број сонародници со нивните пријатели и семејства учествува и се веселеа со песна, игра и оро при што ги забавуваа музичката група "Распеана Македонија" со оркестарот "Тга за југ" и вокалната интерпретаторка на македонски мелодии Атина Апостолова.

Фотографиите што ги донесуваме зборуваат за расположението и атмосферата на "Македонската вечер".

И Ст.

Ванчо Андонов, доајенот на собирањата на Македонците во Загреб со стариот добар пријател Крсто Ристовски и дамите

Орото, таа игра што весели, разигрува и сплотува, може ли да се замисли македонска веселба без оро?

Момите од вокалната музичка група "Распеана Македонија" многу придонесоа за општото расположение и веселба со богат избор на македонски песни

Г-жа Живка Иванец со пријателите, најпосле здивна на оро!

ВЕЧЕР ВО ЗАГРЕБ

Меѓу многуте кандидатки за избор на Мис на вечерта, жирито ја избра Бранкица Борисова

"Македонската вечер" со своето присуство и надвор од протоколот ја збогати познатиот пеач и пријател на Македонија Крунослав Слабинац

Амбасадорот г. Сервет Авзиу со сопругата и гостите на вечерта Крунослав Слабинац, член на Хрватскиот Парламент и г-жа Љерка Минтас-Ходак, потпретседател на Владата на Хрватска

Во доброто расположение уште една слика од заедничкото дружење со Амбасадорот г. Сервет Авзиу, г. Владо Чучковски, г. Неџат Хусеин и г. Томислав Зојчевски со дамите, сопругата на г. Авзиу, г-жа Чучковска, г-жа Љиљана Наумова-Марчетик и г-жа Деса Зојческа

"БОГАТСТВО НА СОЖИВОТ ВО РАЗЛИЧНОСТИ"

БОГАТ КОЛАЖ-ПРОГРАМ ВО ХКД НА СУШАК ВО РИЈЕКА НА 12. 12. 1997. г.

На завршната вечер на II ЕТНО СМОТРА "РИЈЕКА - 97" која под покровителство на Град Ријека земаа учество сите единаесет национални заедници што делуваат во Ријека. Секој со својот специфичен програм, некој со песни, некој со игри и танц, ора и кола, на речаниците им се представија со порака: "БОГАТСТВО Е ДА СЕ ЖИВЕЕ ЗАЕДНО". На смотрата се представија заедниците на Албанците, Бошњациите, НЗ на Црногорците, Чешка беседа-Ријека, ДЗ на Маѓарите во РХ, Заедница на Ромите, Матцата на Словациите во РХ, Заедница на Србите во Ријека, Заедница на Италијаните и МКЦ "ИЛИНДЕН" од Ријека. Гости на смотрата беа клупата "ФОРТУНАЛ" од Ријека. Водител на смотрата беше младата глумица од Отворената сцена Белведер, г-ца *Тања Смоје*.

На смотрата беа присатни голем број на ријечки граѓани и членови на наведените малцинства и заедници. Програмата со своето присуство ја збогатија и представниците на странските дипломатски претставници и верски заедници, а сите нив во име на Град Ријека ги поздрави г-ѓа проф. *Бранка Ренко-Силов*.

Во Ријека делуваат 11 заедници кои своите културни потреби ги задоволуваат со своите културно-уметнички друштва. Многу заедници започнаа со својата работа пред три-четири години, каде во рамките на на прославата на Св. Вид е одржана "Ноќ на пријателство". Тогаш се и роди воедно и идејата за Етно смотра, која ја имаме еве втора година. Им заблагодарувам на сите заедници на овој богат програм кој ни е оваа вечер припремен и заради кој вечерва богато ќе уживаме во заедништво, рече професорката *Силов*.

Илиден се представи со 15 колаж-програм со народни песни и ора пратени со гајдацијата г-дин *Кирил Трајковски*, и со гитара младиот *Деан*, со песните: *Среде Скопје Вардар тече, Прстен ми падна мале, Битола мој роден крај* и *Како што е оваа чаша...*, ја одушевија публиката во преполнетата сала во која беа на 600 присатни. Во фолклорната група настапија: *Гордана Крајеска, Васка Ливаиќ, Донка Томљановиќ, Лена Пешун,*

Даниел Томљеновиќ, мајката Донче и Ерик Јардас

Ерик Јардас и Даниел Томљеновиќ

Мајда Динова, Сјасена Младенова, Кире Марковски, Санде Зафиров и водителот на групата *Санде Доневиќ*, воедно и учесник во групата.

Градот Ријека на секоја заедница и врачи уметничка слика во име на градското собрание. На крај на смотрата сите заедно ја запееја песната "Најдража Ријеко".

Гостите, узваниците и учесниците, Градот Ријека ги повика на коктел, а нашата група и многу членови од друштвото во својот дел продолжија со песни и ора во кои многу други од гостите се приклучија и заиграа со фолклористите.

Владо Насиески

Од Годишното собрание на Заедницата:

НЕСЕРИОЗНА ОДГОВОРНОСТ

— На последната седница на Главниот одбор заради немање кворум не само што несериозно се одлучуваше туку без договор се отиде кон одржување на Собранието по новиот Статут

— Кандидати за претседатели Горан Стојковски и Огнен Бојаџиски

— Делегатите не можеа ни за три саати коректно и демократски да се договорот не само што сакаат, туку како и со кого!

• • •

Годишното Собрание на Заедницата закажано за 14 март годинава се одржа во салата на КИЦ, Прерадовикева, од 12 до 15,30 часот во мошне конфузна, недемократска и на крајот на краиштата неработна атмосфера. Делегатите надвор од Загреб, по пет од Сплит, Ријека, Пула и Осиек навреме стигнаа во Загреб, навреме почна и Собранието на кое во првиот дел присуствуваа представници од Уредот за мањини при Владата на РХ, како и амбасадорот на Република Македонија во Загреб г. Сервет Авзиу, меѓутоа самиот почеток беше исфорсиран и напнат, така што самиот почеток, без разлика на предложениот но не до крај утврден дневен ред, најави несериозна одговорност. За што станува збор.

Претседателот без да го отвори Собранието и да се избере работно претседателство со сите тела што се потребни и нужни за регуларна работа, започна да наметнува непотребна атмосфера која ги возбуди делегатите, особено од Загреб, така што скоро под принуда беше избрано работно претседателство кое колку толку ги верифицира односно предложи и Собранието избра работни тела за да може регуларно да се работи, се разбира според новиот сеуште не потврден и оверен Статут од Министерството на управата на РХ. И кога се тргна добро, балгодарерине на председавачот, г. Христодулов, одеднаш дискусијата на г. Ванчо Андонов мошне грубо и недемократски ја прекина и му ја одзеде г. Владо Хастески со неприлични и некултурни дофрлувања и досетки. Без причина, скоро силуван г. Ванчо Андонов се врати меѓу работното Претседателство, за да може да се продолжи со работа.

Годишното Собрание на предлог на работното Претседателство и делегатите од Загреб, едногласно реши да ги верифицира рамноправно сите делегати од сите Друштва, примајќи го и Друштвото на Македонци и пријатели на Македонија од Сплит

како полноправен и рамноправен член со пет делегати и три члена во Главниот одбор, така што за жал дојде до една непредвидена работа: Сплит со две Друштва имаше десет делегати и шест члена во Главниот одбор (на 550 Македонци) за разлика од Загреб, кој има над 1800 Македонци и 480 чл. МКД "Крсте Мисирков", а сепак има пет делегати и три члена во Главниот одбор.

Според новиот Статут секое Друштво има право на пет делегати во Собранието и три члена во Главниот одбор, па според тоа на сите "Други" тзв. "делегати" Собранието не им даде верифицирано право да учествуваат во изборот, што додатно ја оптовари ионака оптоварената атмосфера на недоразбиранја и префрлувања. Благодарјеки на прибраноста и трезвеноста на г. Христодулов, пак работата тргна во добар смер се додека не дојде точката за избор на Претседател на Заедницата. Г. Христодулов наместо најнапред да им даде разрешница на сите тела и органи, откако се прифатени Извештаите за работа и плановите за 1998. г. приоѓа кон акламација и потврдување на сегашниот претседател г. Горан Стојковски. Но г. Христодулов и да сака не може да постапи поинаку, бидејќи на последната седница на Главниот одбор на 28. февруари не чу каква е кадровската листа со која Главниот одбор истапува пред Собранието, тој таму како ни другите членови, не чуја кои се тие кандидати што остануваат не само во Главниот одбор туку и за претседател и се разбира секретар односно и два потпретседатели. Зошто, треба да се праша не само г. Христодулов, туку секој член на Главниот одбор односно секој член на управните тела во Друштвата и на крајот секој член на Заедницата. Тоа не е само негово морално туку и статутарно право и обврска. Но колата тргна во крива насока уште поодамна и на Собранието не можеше да се случи ништо друго туку таа да падне во ендек, односно да се скрши.

Интервенираше делегат од Загреб г. Неджат, кој меѓу другото бараше да се предложат за претседател повеќе кандидати. Тогаши Илија Стојковски го предлага Огнен Бојаџиски, а г. Христодулов наместо да побара дискусија и други предлози, веднаш обата ги става на гласање, што пак на барање на делегатите е запрено. Кога се виде дека мора да се почитува демократската процедура и дека ако не биде така работите ќе одат бестрага, сепак атмосферата се смири особено меѓу пламените делегати од Ријека и Пула.

Сега г. Христодулов, поучен дека сепак процедурата не е сама за себе, бара пред-

ставување на двата претседателски кандидати и нивно обраќање до делегатите. Го прави тоа прво Горан Стојковски, залагајќи се за континуитет и укажувајќи на некаква имагинарна сила која лебди над Заедницата, барајќи минимум една година за да може да ги докрајчи започнатите работи.

Делегатот Огнен Бојаџиски, укажувајќи на работата и залагањата како критериј и како единствен елемент за континуитет зборува за својата досегашна работа, од што е највидлива во "Македонски глас" како гласило на Заедницата во изминатите шест години, како и дуги ангажмани во МКД Крсте Мисирков, при што се залага за почитување на демократските и човечки принципи во сè, ентузијазмот, знаењето и работливоста.

Гласањето сега веќе покажува резултат од 13:14 за Бојаџиски меѓутоа заради несериозности на оделни делегати кои премногу емотивно и ирационално го разбраа гласањето, резултатот од Предавачот е прогласен за 13:13. Истовремено од екипата на КИЦ се бара ослободување на салата бидејќи е изнајмена само за два часа, односно дека тие по 15 ч. в сабота не работаат бидејќи имаат подоцна други обврски. Се предлага тајм аут и заминување во Заедницата во Масарикова како би се одржала конститутивна седница на делегирањето и верифициран Главен одбор, односно во помиртен тон да се договорат идните задачи. Усвоен е предлог идното собрание да се одржи 30 дена отакако ќе стигне Решението за Статутот од Министерството на Управата. Предлогот е прифатен со тоа што до тогаш да функционира новиот Главен одбор со стариот Претседател и потпретседатели, без секретар и новоизбран извршен орган - Управниот одбор.

На седницата на Главниот одбор овие одлуки се прифатени, при што се бараше и модус-решение како да се активира Управниот одбор. Меѓутоа целата работа објективно е закочена со несериозноста, неодговорноста и брзината во подготвувањето на две седници, последната на Главниот одбор од 28. 2. (заради боледувањето на г. Горан Стојковски, целата работа всушност е проблематична и нефункционалното однесување на раководните луѓе, бидејќи ако е некој подолго време на боледување, тогаш објективно со одлука мора одговорноста да се пренесе на други за подолг период, а не да се изигруваат законите и правилата), како и самото Собрание кое всушност ја покажа својата делегатска неодговорност играјќи се со себе си, добрата воља на другите и нер-

азбирањето на нештата, особено, што е тоа институционалност и демократија.

Треба да се верува дека Собранието ќе им биде поука и лекција на сите, за секого во она што најмалку го очекувал и најмногу посакувал. Најголемата поука е дека на луѓето што држат до зборот не им требаат можеби Статути, односно закони и ред, но за жал мнозинството без нив тешко може. Токму затоа и служат законите и правилата, од една страна да се почитуваат и му бидат во функција на човекот и неговата работа, а од друга страна на оние што не ги почитуваат да им го загорчуваат живото и работата. Ете и ние самите си го загорчивме работењето и доброволниот ангажман и активност во Друштвата и Заедницата, заради сопствените несериозности и недоразбирања.

Огнен Бојаџиски

МПЦО Св. Злата Мегленска:

БОЖИКНА БОГОСЛУЖБА: ЗА МИР И ДОБРО !

Овогодишната Божикна богослужба што традиционално се одржува во црквата Св. Рок ја служеше отец Коце Салтиров од Скопје.

Убавото време и Божикното расположение ја исполни црквата Св. Рок со македонските христијани кои со радосно срце и милост дојдоа да го чујат мајчиниот христијански збор, да си посакаат еден на друг Мир и Добро, да запалат свеќа за покјните и живите, да се израдуваат на заедничката молитва.

Отец Салтиров им ја прочита на македонските христијани и Божикната Посланица на Неговото Блажество Г.Г. Михаил и Светиот синод на Македонската Православна црква до Македонците во Македонија и насекаде по светот. Изразувајќи ја верата во вољата Господава, во чврстината на Македонецот да ги чува и сочува Светиклиментовите пораки и вредности, Архиепископат Охридски и Македонски Г.Г. Михаил ни порачува да ги развиваме духовните и христијански особини, да го негуваме Христовото наследство и човекољубие, да ги почитуваме браќата и сестрите свои, древната Македонија и нејзините придобивки, како и да живееме во Мир и Добро со сите луѓе насекаде по светот, зошто Господ е еден и верата во него е една на различни начини по светот.

Б. О.

Годишно изборно собрание на МПЦ Св. Злата Мегленска-Загреб:

ОСТВАРЕНОТО ОБВРСКА И ЗА НОВАТА УПРАВА

За Председател на Црковната општина и управа избран г. Томислав Зојчески, со уште 22 члана на новата управа.

Остварените резултати во изминатиот период во целина а посебно во период 96/97 година во работата и делувањето на МПЦО Св. Злата Мегленска не само што образуваат туку и пред новата управа бараат поквалитетен ангажман. Ова е истакнато на Годишното изборно Собрание, I-та визитација на Хрватска на Европскиот епарх на МПЦ Владиката Горазд, потоа редовното одржување на богослужби за позначајните христијански празници, недостатокот на редовно свештено лице, остварениот екуменски дијалог и средби со сите други конфесии а посебно со римокатоличката црква во Хрватска и Загребскиот Надбискупски Духовен Стол, учествувањето на МПЦО на Трибината "Во Духот на Ази-зи" и секако првата Христијанска Македонска вечер што се одржа по повод патрониот празник Св. Злата Магленска минатата година во црквата Св. Марко Крижевчанин.

Македонските христијани ја обновуват својата духовност, ги закрепнуваат своите верски и христијански традиции и чувства, и се разбира ја негуваат македонската светиклиментова духовност, човечност и верувањето дека сите во Господа сме, иако различни, едно.

На Годишното изборно Собрание избрана е и нова управа, со благодарност кон старата, во состав од 23 члана чии имиња ги донесуваме подолу: Андонов Иван-Ванчо, Апостолов Никола, Арсовски Александар, Богоевски Ѓоко, Бојаџиски Огнен, Булатовска Магдалена, Цветков Димитар, Гарас Јани, Гроздановски Никола, Грујоски Томислав, Иванец Живка, Ивиќ Василка, Краљ Татјана, Лозановска Менка, Марковски Вангел, Николовски Ангелко, Пахлина Љубица, Павлов Љубомир, Поповски Златко, Стефановски Трајан, Тежак Стојанка, Трошељ Цвета, Зојчески Томислав.

ДОНАТОРИ ЗА МАКЕДОНСКАТА ВЕЧЕР 1998 Г.

- "BRAZIL" doo. Karlovac 047 611-367
- KRASOJE RISTEVSKI Zagreb
- KARLOVAČKA PIVOVARA STOVARIŠTE ZAGREB
- "BERNARDO" doo. Paklenička 1 2987-275
- DUBRAVA EXPORT IMPORT Konjšćinska 6 Zagreb 250-925
- TRG. OBRT "PRIMA" Zagreb, Paklenička 1 2991-022
- "LUKAR" doo. Zagreb, Varičakova 2
- "VARKON" ZAGREB, Pretstavništvo Zagreb
- STOMATOLOŠKA ORDINACIJA ANASTAS GEŠTAKOVSKI 262 638
- STOMATOLOŠKA ORDINACIJA DIMITAR BORISOV 2980-776
- VELEPRODAJA "ANA" ZAGREB, Križni put 1 2987-907
- "PANSAPROM" SAVKA DEŠKIN, Zagreb
- "ELEKTROKONTAKT" dd. Zagreb, Radnička bb
- "TOZ" Zagreb
- "NEGRAD" NAUM POPOVSKI
- "BILCOMERCE" Zagreb
- Zlatar LAZAR IVANOVIĆ Dubrava 10 263-647
- Zlatar VJEKOSLAV IVANOVIĆ Zagreb, Ilica 285 3778-937
- "AB GLASNOVIĆ" DOO.
- Zlatar NIKOLA BASHOTA i sinovi Zagreb
- LJILJANA ŠTRUKELJ
- FRIZERSKI SALON "MAJA" Intercontinental 410-606
- NIKOLA GROZDANOVSKI - KOLE
- GLIGORIJA SAZDOVSKI
- SAVO ALIMOVSKI
- FOTO "HEDDA" 2989-211
- VASKO NAJDENOVSKI Melbourne
- "KANMAEKETING" NEDŽAD KAMBEROVSKI Zagreb
- "KAMILA" MEHMED ASAN
- SLASTIČARNICA "SPORT" ZAGREB, UTRINE
- DAMIR TURSAN Zagreb
- "TETEX" Predstavništvo Zagreb
- DTR ZAGREB Zagreb, Mandlova bb
- "BOVK SERVIS" Zagreb
- MENKA LOZANOVSKA
- JELICA MIKUŠ Zagreb
- "ALKALOID" Zagreb
- "KRIMA" doo. Trgovina Zagreb
- STOJANKA TEŽAK Zagreb

IN MEMORIAM

СВЕТИСЛАВ НАКОВСКИ

Неодамна не остави засекогаш почитуваниот наш сонародник Свето на 54 г. возраст роден кумановчанин и добар наш сограѓанин во Сплит. Тешката болест му је одзеде радоста да ги поживее добрите години, а и лошата социјална состојба уште повеќе го оптовари семејството оставајќи зад себе невработена сопруга (драгата Марија) ќерката со три дјеца и синот Горан.

Беше особено сврзан со семејството, пензионер кој наоѓаше време и задоволство да се дружи во нашето Друштво на Македонци и пријатели на Македонија во Сплит. Неговата срдечност и шеговитост, какои добрината ќе ни остнат во сеќавање и спомен во нашата средина.

ЗНАЧАЈНА ТЕОЛОШКА ИНСТИТУЦИЈА

Прославата се соваѓа со одбележувањето на 30-годишнината од возобновувањето на дрвната Охридска архиепископија. Досега дигломирале 72 богослови, кои достојно ја вршат својата одговорна теолошка мисионерска работа

Пишува

Славе Николовски-Кашин

Илјада девештото деведесет и седмото лето е многу значајна година за Македонската православна црква (МПЦ). Во тоа лето МПЦ го прослави својот голем jubilee - 30 годишнината од возобновувањето од автoкефалноста на дрвната Охридска архиепископија како нејзина канонска наследничка и продолжилка. Во истo време Македонската православна црква прослави 20 години од основањето на православниот Богословски факултет "Свети Климент Охридски" како продолжувач и надградител на Свети Климент и неговото големо охридско универзитет и како плодна духовна образовна-воспитна институција на МПЦ.

По тој повод, на 6 октомври 1997 година во просториите на Богословскиот факултет "Свети Климент Охридски" во Скопје и факултетската црква "Свети Јован Крстите" во скопската населба Кайшиец се одржа богослужба и свеченост. На свеченоста присуствуваа претседателот на Република Македонија Киро Глигоров, министерот во Владата на Република Македонија и претседател на Републиката комисија за односи со верските заедници Владимир Наумовски, заменик претседателот на

N. B. g.g. Mihail

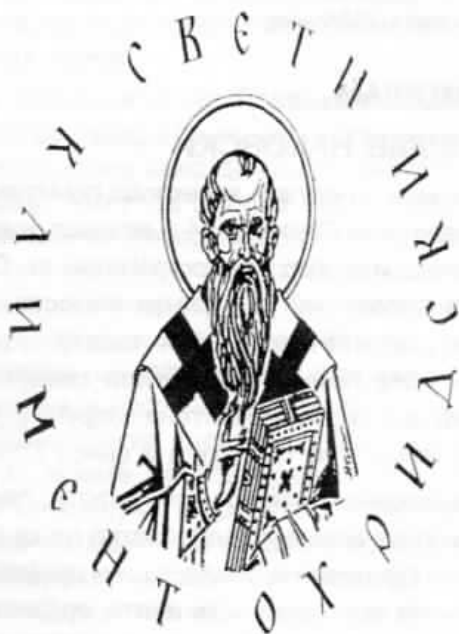

Комисијата Славе Николовски-Кашин, шефот на Кабинетот на Претседателот Живко Кондев, и голем број духовни, културни и други јавни личности од земјата.

Православниот богословски факултет "Свети Климент Охридски" е формиран на денот на Свети Климент Охридски, пајстроно на нашата црква, 8 декември 1977 година, од архиепископот Доситеј, возобновачот на Охридската архиепископија, а прв декан беше блажено убожен архиепископ Гаврил. Тој архиепископ Доситеј ја прогласи Уредбата за основање на Богословскиот факултет во Скопје, вест што со голема радост се прифати меѓу македонскиот народ и свештенството.

Веднаш по објавата на оваа вест, практично се означи почетокот на работата на факултетот. На 26 декември истата година во присуство на професорите и студентите на чело со архиепископот Доситеј, како декан на факултетот, беше отслужен молебен во манастирот "Свети Јован" во Кайшиец, место каде во овие години 20 години со успех работи факултетот.

Богословскиот факултет "Свети Климент Охридски" во почетокот а и денес располага со скромни услови. Зградата е мала, доградена, и проширена, а манастирот "Свети Јован" во кој се одржува практичниот дел од наставата е реновиран и претставува дел од факултетскиот комплекс. Денес факултетот претставува ра-

садник за млади учени кадри кои ја шираат христијанската вера и висина за МПЦ, за македонскиот народ и Република Македонија широм светот. Така, во текот на изминалите 20 години дипломирале 72 богослови, кои досега ја вршат својата одговорна теолошка и мисионерна работа.

Сегашниот декан на факултетот е Неѓовото Блаженство Архиепископот Охридски и Македонски г.г. Михаил. На факултетот предаваат петнаесетина професори со докторски стипендиуми и такви кои се истакнале во практиката со високостручна работа и со научни резултати. Факултетот очекува подмладок во наставниот кадар од асистентите што се на постдипломски студии во Рим, Букурешт, Белград, Солун и Велико Трново.

Православниот богословски факултет "Свети Климент Охридски" во Скопје осигурува соработка со Универзитетот во Скопје преку препраќање на теолози за стекнување со виши степен на други универзитети, постојат преку размена на професори и на други план. Исто така, факултетот осигурува соработка со бројни теолошки факултети преку контакти и преку меѓуфакултетски (екуменски) симпозиуми, а се прават напори за воспоставување нови контакти, како на пример предложител за соработка со Академијата на словенската култура во Москва, Русија.

Факултетот издава "Годишник" - Зборник со научни трудови, додека, пак, студентите имаат свое студентско гласило насловено како "Православен благовестник". Студентите своите активности ги изразуваат преку Студентското друштво што го организира издавањето на студентското гласило и студентската теолошка работа. Денес, на Православниот богословски факултет во Скопје студираат повеќе од 250 студенти од кои две третини се редовни.

Свеченостите по повод 20-годишнината од основањето на Богословскиот факултет "Свети Климент Охридски" во Скопје зайочна со Света архиепископска литургија во факултетската црква "Свети Јован Крстител", на која чиновничествуваше поглаварот на МПЦ Неѓовото Блаженство г.г. Михаил заедно со митрополитот Полошко-кумановски г. Кирил и Дебарско-Кичевски г. Тимошеј, а во сослужение со свештенослужители од Скопје и други епархии.

По светата архиепископска литургија во истиниот храм беше извршен призив на Светиот дух по повод почетокот на студентската година во присуство на сите студенти, а нив ги поздрави професорот првостепен Јован Таковски. Свеченостите продолжија во салата "Архиепископ Доситеј", при факултетот, која беше исполнета до последното место.

На присуството на свечената духовна академија им се даде можност преку репрезентативна хронологија да имаат јасна претстава за Богословскиот факултет, што на еден мелодичен и симпатично приемилив глас на актерката од Македонскиот народен театар, Валентина Божиновска, која, зайочна со значајните дајуми и Указот и Уредбата за основање Богословски факултет. Беа скомнати првите наставници и Матичната комисија, но им се даде простор и на подоцнежните наставници и тие кои во моментот предаваат на овој факултет. Се скомна и за градењето на библиотечниот фонд, за работата на студентската организација и нејзиното гласило "Православен благовестник", но и за трудовите на професорите објавени во Годишниците на факултетот или, пак, надвор од него. Беа скомнати и забележителни имиња што го пополниле овој факултет, постојат збор и за активностите на професорите и нивното учество на семинари, симпозиуми и конгреси, а беа најавени и многу други идни потреби, планови и замисли.

Потоа следеше воведен збор и поздрав до уважениите гости од деканот на факултетот првостепен првостепен Ацо Гиревски, кој меѓу другото рече:

"Еве не пак во оваа духовна установа, но овој пат заради повеќе поводи: jubилејот на факултетот Богословски; годишнината на нашата Света црква и поради почетокот на новата академска година, рече штој и продолжи, луѓето не препознаваат по штоа што имаме свое, високо, црковно-просветно училиште, кое, дава свои досегашни плодови, што можеме да бидеме уверени дека ќе ја чуваме и сочуваме каузата на нашата висина и висинската историја на нашата Света црква, висина што беше со нагласка изречена на свечената академија по повод 15-годишнината на факултетот. Колку ли штоа висина сега убаво звучи и по 20-годишното постоење на оваа високо-школска институција на Македонската православна црква".

Православниот богословски факултет своите корени ги влече од Светициментовиот универзитет формиран пред 1100 години во Охрид, како директен наследник, на кој студирале неколку илјади студенти. Денешниот факултет е релативно нова установа, бидејќи дејствува во новите услови како возобновиел на црковниот Светициментов универзитет. За обновувањето беа потребни напори и требаше да се посвети големо внимание на неговото констатирање и развој. Факултетот се констатира според уставот на Македонската православна црква и според прописите и одредбите на Законот за високо образование во тежките услови на Република Македонија. Зашто, улогата на Теолошкиот факултет "Свети Климент Охридски" е двојно: за Македонската православна црква и на Македонската држава и народ.

На иприсушните ишоа им се обраши архиепископској љ. љ. Михаил кој е декан на факултетшој. Во своето слово архиепископској Михаил истакна дека луѓето сакаат да студираат теологија затоа што тоа е ишотреба на нивниот дух, на нивната душа. Во овој релативно кус период од 20 години, резултатите на факултетшој се сѐ поголеми и ишозразени. Меѓутоа, иднината на факултетшој ќе биде ишодобра доколку се овозможат ишодобри услови за студентскиот и наставниот кадар, како и ишоскоро влегување на Универзитетшој во Скопје.

Освен тоа ишозлаварој на МПЦ Неѓовошо Блаженство во своето излагање ќе рече: "Македонската православна црква имаше ишотреба од богословски кадар со високо образование. А тој висок кадар можеше да се ишодгонови само на Богословскиот факултет. И ишосле многу ишешкојни и наџори од страна на Македонската православна црква се усџеа да се ишовори Богословскиот факултет со ишомош на Скопскиот универзитет "Свети Кирил и Методиј", ишосебно филозофскиот факултет кој ни ишопредели Матична комисија. Таа ја сочинуваат: академикот Поленакот Харалампие, академикот Илиевски Петар и ишопрофесорот д-р Ристо Кантарчиев. Ишоседашел на Матичната комисија беше ишоташниот архиепископ Доситеј, а за секретар ишопрофесорот-теолог Левко Арсов, кој ишодоцна беше ишозбран и за секретар на факултетшој.

За декан, ишак, на факултетшој беше ишопределен ишоташниот ишитошуку ишозбран Миштројолиот Повардарски Гаврил, кој за ишиселектуалниот свет ишопред тоа беше ишознаат како ишопрофесор Горѓи Милошевски.

Поштоа, архиепископској Михаил со чувствено на ишосилни емоции истакна: "Господ сакаше овој човек да даде голем ишпродонес за нашата богословска наука. Кога беше ишопреложен и ишозбран за владика тој рече:

"Не, нема да ишпримам да ме ишосветите за владика, да ме хироноисат, дури не се донесе одлука да се основа Богословски факултет". Ние имаме самостојна Македонска апостолефална црква и не можеме без Богословски факултет. Тоа ишпраеше ишодолго и тој беше ишожорен и најишосле усџеа тоа дело да го ишопочне и ишоправи сѐ Богословскиот факултет веќе дваесет години да работи со усџех.

Имаше ишотреба на ишочеткокој да се ишосетат некои друш ишити или слични факултети, за да се ишочучиме на одредени работи. Некој од ишопрофесорите ишоташ, замина за Солун, некој за Белград за Софија. Јас бев ишопределен да заминам за Загреб во ишосета на ишомошниот Теолошки факултет. Една од основните ишопределби на секој од нас беше да се зафатиме со ишисување ако не на учебници, барем за ишочеток скрийши, ишито не значи дека ишодоцна не се ишожавија и рецензирани учебници ишоматала за студентите.

Првата генерација на дипломирани студенти излезе во 1982 година и ишоташ за ишпрв ишит ишоделивме дипломи. Тоаш дипломираа 9 кандидати. Тоа беше за нас ишпрзник. Поштоа дипломи делевме ишпред ишит години ишоповод 15 годишната, кога бројот на дипломираните теолози беше значително ишоголем.

Кога сум кај студентите сакам да го кажам следното: ако ишпред само неколку години кандидатите што сакаа да студираат теологија бев од богословијата, тоа денес не можеме да го кажеме. Ишитересот за овој факултет значително се зголеми и денес на овој факултет конкурираат скоро од сите друш средни училишта, а ги имаме и ишакви кои веќе дипломираат: на филозофија, на книжевност, на архитеттура, на медицина и друш струки, кои сакаат да изучуваат и теолошки дисциплини".

Ишто ишак, рече ишозлаварој Михаил: "Сакам да ве уверам дека основањето на Богословскиот факултет ишпред дваесет години ишпретставува најголем ишитолб на нашата Апостолефална црква, и дека тој е основната ишопределба да ишосити и ишочена на рескрипција. Тоа е наша ишопределба. А ако нашите теолози мораат да студираат во Белград, сѐа ќе студираат на својот Богословски факултет во Скопје. Наша должност е да им создадеме висшиски услови, услови што ги имаме друш Богословски факултети и слични ишиситиуции во странство.

Со тоа ќе си ишоправиме самите услуги што ќе го ишодобриме и олесниме студирањето; ќе го ишонапредиме наставно-научниот современ ишпроцес и во скоро време да создадеме ишосидишломски студии, ишак што нашиите кандидати да можат да докиторираат, ишто ишак, на овој факултет, и дај Боже, во скоро време факултетшој богословски, како што денес ишоделува дипломи за завршени студии, тоа да го ишправи и за магистри и докитори на теолошки науки. Амин, ишак да биде!"

По ишовод 20-годишната на оваа значајна теолошка ишиситиуција на 35 дипломирани теолози им бев доделени дипломи. Во оваа ишпритоа свеченоста беше збогатена со доделување сиецијални ишопфалби во знак на ишпризнание за особени заслуги за конститиуирањето, развојот и ишонапредувањето на наставно-образовната и научната дејност на факултетшој, и тоа на Архиепископској љ. љ. Михаил кој како ишпротворет сшаврофор Метод Гошов беше од ишпрвите наставници на овој факултет, иштоа на ишпротворет Јован Таковски и Ацо Гиревски како и на ишензионираните ишпрофесори Борис Бошковски, Сшојан Христот и Тодор Ефремов.

Свеченоста беше збогатена со убавото хорско ишење на хорот од црквата "Свети Климент Охридски" од Скопје, кој и во оваа ишпритоа ги ишочкажа своите квалитети. Свеченоста заврши со ишосетитијање на завршните теолози кои својата мисионерска и теолошка дејност се очекува да ја ишпродолжат во Република Македонија, како и во ишпрекуокеанските и европските земји, како ишпродолжувачи и надградители на Свешиклиментовото име и дело.

ТОДОР ХРИСТОВ СИМОВСКИ

АТЛАС

НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА ВО ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

ТОДОР ХРИСТОВ СИМОВСКИ

АТЛАС

OF THE INHABITED PLACES OF THE AEGEAN MACEDONIA

Тодор Христов Симовски е роден во 1924 година во село Извор, Гуменџиска околина, Егејска Македонија. Тој е активен учесник во големата антифашистичка војна и во Националноослободителната борба на македонскиот народ од 1941-та, заклучно со 1949 година.

По војната дипломира на Филозофскиот факултет во Скопје, зрупа историја.

Се занимава со новинарство, научна публикација, картографија и теми од областа на историјата на македонскиот народ.

Најважните објавени публикации се поместени во АТЛАСОТ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА ВО ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА.

АТЛАСОТ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА ВО ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА на Тодор Симовски е интересен и важен труд за историската, лингвистичката, дијалектолошката, фолклористичката и балканистичката наука. Тој може (и треба) да им биде корисен не само на научниците, туку и на домашните и странските пољичари и пољичолози кои сакаат да носат објективни решенија по и околу прашањето на македонското словенско малцинство во Грција.

Актуелноста и вредноста на трудот на Тодор Симовски секако се зголемува и со тоа што обработува еден досега сосема необработен материјал, или материјал обработен само парцијално, неопходно и често тенденциозно. Од нешто можат да се црпат многу историски поуки.

Истовремено, тој предупредува и апелира да не се забораат словенските корени во Егејска Македонија кои поради познатите историски услови на тамошното словенско население се подложени на исчезнување и осудени на заборав.

АТЛАСОТ од Тодор Симовски, со своите квалитети и со својата актуелност, далеку ги надминува своите етнонимистички рамки.

Академик Иван Доровски

„Атласот на населените места во Егејска Македонија“ од Тодор Симовски претставува специфичен и за сега единствен пофат во македонската наука чијшто значење се насочува кон редица гранки од корпусот на националните научни дисциплини.

Распослан пред читателот, „Атласот“ информира за идејценскиите намери за присилна грцизација на словенската и шурска етнономија; ги режисира во посебни делови „Стиариите и нови имиња“ и „Новите и стари имиња“ на над 1700 населени места, за најосле се што тоа да го пренесе врз крвта на дваесет и осумте околии во Егејска Македонија.

Атласот укажува на извонредно значајна историска поука. Војните за Македонија, па и пошироко на Балканот, во иново време се воделе за освојување на туѓи територии. Ова освојување пак, по правило, било само првиот чин, зашто стремежот за нивно што трајно задржување нужно повлекувал по себе редица други антицивизациски дејства на присилна денационализација заради промена на етничката структура во корисен на воениот победник.

Во бојното арсенал на искоренување, дури и на колективната меморија кај македонското население, кое сега ситанува малцинство на егејската земја, се вклучува и промената на етничкиот лик на земјата ситанува етнолошка. Тука би требало да заврши освојувачката војна! Но, само би требало!

Тодор Симовски со својот Атлас доаѓа да го зачува она што преостанало: да ја ситаси од заборав стариата словенска етнономија. Со тоа неговото Атлас се вклучува во ризницата на македонското културно-историско наследство.

Академик Манол Пандевски

*Блаже Конески, во една итригода, има рече-
но дека јазикот е наш заеднички дом. При тоа,
сигурен сум, мислеше дека независно што Ма-
кедонија е расфрчана на три дела, што Маке-
донецот е заграден од Македонецот со илејт-
ишта, со шелови, со бункери, што е однародуван,
прогонуван и сохиран, јазикот сејак остинува
неговата заедничка и единствена Тајковина.
Зборовите, секако се корењата на Тајковината.
Имињата на местата, на селата, на градовите,
имињата на долињата, на планините, на реките,
на езерата, имињата на светлината, на шем-
нината, на снеговите, на ветриштата, како и
имињата на луѓето, исто се зборови. Дел од
штајковината, од јазикот, од заедничкиот дом.*

*Народот е Тајковината. Тајковината
е и протоплот на којшто живее тој народ. Врста-
та на луѓето и земјата. Невидливо и штајно-
што што се протега од луѓето до земјата и од
земјата до луѓето е Тајковината. Заедно со не-
бото и сонцето во небото, заедно со ноќта и
месечината во ноќта, заедно со ѕвездите врз
темното илано на ноќта, заедно со дождовите,
снеговите, ветровите, заедно со птиците,
ѕверовите, со шумите, дрвјата. Сејко што е
Тајковината.*

*Со сите настојувања за промени на
имињата на местата и на луѓето, на планините
и реките, се сакаше да се промени и суштината
на земјата и на народот.*

*Книжата на Тодор Симовски „Атлас на
населените места во Егејска Македонија“ на
едноставен и јасен начин илустрира дека е нево-
зможно да се скрие висината. Зборовите што
џи ирејствавуваат имињата на населените
места илустрираат дека Македонците
се Македонци. Македонија и Македонците ира-
ат низ вековите, а ќе ираат и во идните векови,
со зборот и јазикот!*

Академик Ташко Георгиевски

DONACIJA ZA MPCO SV. ZLATA MEGLENSKA

Povodom posjeta gospodina Mitropolita Gorazda Zagrebu i krštenja Luke Džineva koje je osobno vodio gosp. Metropolit Gorazd, obitelji Lončar i Džinev tim povodom doniraju sliku za MPCO Sv. Zlata Meglenska u Zagrebu.

Slika je iz godine 1922 autora Ivana Gnusa. Vjerojatno je dio nekadašnjeg tripitha, a pokazuje Sv. Kosmu.

Slika je bila spašena od uništenja zahvaljujući obitelji Lončar koja istu i poklanja. Obitelj Džinev je preuzela zadatak restauriranja slike koja je bila dosta uništena.

Stručna obnova i uređenje slike obavljena je uz pomoć Republičkog zavoda za restauraciju umjetnina i pod stručnim

Ikona Sv. Kosme

vodstvom priznatih stručnjaka te struke. Obnova slike je trajala šest mjeseci i većina ljudi koja je sudjelovala u obnovi je u većem dijelu radila na volonterskoj osnovi upoznata s činjenicom da se radi o donaciji za MPCO u Zagrebu.

Zbog velikog zalaganja i truda na obnovi slike nadamo se da će slika biti propisno čuvana od oštećenja i krađe. Ujedno apeliramo MPCO u Zagrebu da omogući postavljanje slike u crkvi Sv. Roka koju privremeno koristi kako bi služila pri obavljanju službe za sve vjernike kao javno dobro, što je jedini zahtjev donatora.

Još jedanput naglašavamo da je donacija izraz zahvalnosti na ukazanoj časti i pažnji koju nam je iskazao gosp. Metropolit Gorazd svojim prisustvom i krštenjem sina Luke.

Zahvaljujemo i gospodinu Tomislavu Zojčeskom koji nam je također puno pomogao.

S štovanjem, obitelj Lončar, obitelj Džinev
U Zagrebu 8. 2. 1998.

Александар Донски

НОВИ (ЦВРСТИ)
ИСТОРИСКИ ТЕЗИ ЗА
ЕТНОГЕНЕТСКАТА
РАЗЛИКА МЕЃУ
МАКЕДОНЦИТЕ
И БУГАРИТЕ

СЕ ТОПИ ВОСОКОТ ОД ВЕЛИКОБУГАРСКИТЕ МАСКИ

Младиот штипски историчар и писател Александар Донски за кусо време во јавноста се наметна со своите тези за битните разлики меѓу Македонците и Бугарите. Овие тези и ставови беа доволен повод да разговараме со господинот Донски.

● Преку тезата за етногенетските разлики меѓу Македонците и Бугарите, се чини, господине Донски дека сериозно ја развишавте великобугарската пропаганда. Дали би можело да се очекува и запирање на таа пропаганда?

□ Антимакедонските пропаганди ќе траат уште долго време. Јас не мислам дека сум ставил крај на великобугарската пропаганда. Попрецизно е да се каже дека јас го понудив најсилниот „серум“ против оваа пропаганда – а тоа е тезата за етногенетските разлики помеѓу Македонците и Бугарите. Едноставно, Македонците никогаш не биле Бугари затоа што вистинските признати етнички крвни предци на денешната бугарска нација, т.н. Прабугари никогаш масовно не се населиле во Македонија и не се измешале со ма-

кедонското население, за да може ние денес да бидеме нивни крвни потомци. Инаку, Прабугарите (т.е. вистинските Бугари) според денешната бугарска наука, биле азиско племе од татарско, турско или монголско потекло и тие денес во Бугарија со гордост се слеваат како првите крвни и етнички предци на денешната бугарска нација, која претставува етничка, крвна и културна мешавина на Прабугарите, Антите (бугарските Словени) и Траките (староседелци во Бугарија), а најверојатно и од Татарите, кои во 13 век масовно ја населиле Бугарија, мешајќи се со тамошното население. Овие факти можете да ги сретнете во секој бугарски училишен учебник по историја. Во контекст на ова е и фактот дека во македонскиот фолклор не постои ниту една македонска народна творба која е посветена на првите бугарски (азијатски) ханови: Телец, Токту, Паган, Омуртаг, Винех, Кубрат и другите и тие секако дека не можат да бидат нашите крвни предци, затоа што добар дел од нив воопшто и не знаеле каде се наоѓа Македонија, а некои од нив и жестоко војувале против македонското население. Посебно жестока била војната помеѓу Бугаро-азијатите и Македонците во 9.

век. Тоа не бил само судир помеѓу два различни етникума, туку и помеѓу две различни културни цивилизации. Според тогашните хроничари, потоци крв течеле во таа војна, која секако дека не била и единствена. Затоа нашите (но и бугарските) предци од тие времиња веројатно би се превртеле во гробовите кога би дознале дека денес некој сака да им накалеми некаков наводен заеднички етнички корен.

РЕЛАТИВНО И АПСОЛУТНО

● Рековте „серум“, против великобугарската пропаганда. Што мислите со тоа?

□ Едноставно, ако некој утре дојде да Ве убедува дека сте Бугарин, Вие ќе му одговорите дека и да сакате не можете да бидете Бугарин, бидејќи не тече бугарска крв во вашите вени. Така вашиот убедувач ќе го ставите во смешна положба – исто како да ве убедува дека сте Еским или Индијанец. Ваквата одбрана што јас ја форсирам многу бргу ќе стане општоприфатена насекаде каде што има Македонци и никој не може аргументирано да и противречи. Тезата за етногенетските разлики помеѓу Македонците и Бугарите (која инаку е многу јасна и за секого разбирлива) веќе го означил почетокот на крајот на великобугарската пропаганда.

● А декларирањето на некои наши предци?

□ Декларирањето е релативна категорија, за разлика од етногенезата, која е апсолутна. Човек, под влијание на различни околности, може различно да се декларира себе си и тоа и по неколкупати во својот живот. Па, зарем тоа значи дека постојано ќе си ја менува националната припадност? Од друга страна преку една глобална статистика ќе видиме дека најголемиот број наши предци-етнички Македонци во историјата се декларирале како Грци (посебно во периодот на вековното влијание на Патријаршијата), а не како Бугари. Не мал е и бројот на наши предци кои себе си се декларирале како Македонци, без да бидат терани од кого и да е така да се декларираат.

● Зошто некои наши предци се декларирале себеси поинаку од тоа што се?

□ Најнапред овде пресудна улога имала пропагандата. Од нашите предци свесно биле криени историските и други докази за нивната македонска национална засебност. Потоа се привремените владеења на некои од соседните држави со Македонија, кои оставиле траги во свеста на поедини наши предци да се декларираат како припадници на државните кои привремено владееле со Македонија. Најголем доказ за ова е фактот дека ниту еден наш предок не се декларирал себе си како Бугарин или како Југословен пред Бугарија и Југославија да завладеат со дел од македонските територии.

● **Што е со некои илинденски револуционери?**

□ Неколкумина македонски бугаромани (кои македонската историја ја учат исклучиво од едностраните бугарски историски книги) јавно изјавија дека во периодот на Илинденското востание сите илинденци без исклучок се декларирале себе си како Бугари. Тоа е ноторна глупост и голема лага. Еве зошто. Да претпоставиме дека во Илинденското востание учествувале околу 20.000 востаници и можеби уште толку нивни јатаци и поддржувачи. Е сега, овдешните бугаромани ќе треба да докажат дека секој од тие четириесетина илјади Македонци поединечно самиот себе се декларирал како Бугарин. За да го докажат ова тие треба да покажат четириесетина илјади потпишани изјави, во кои ќе стои дека секој илинденец самиот себе си се декларира како Бугарин, а бесмислено е и да се претпостави дека се во состојба да најдат такво нешто. Значи, еве со какви небулози се служат бугароманите. Ќе „скинат“ некоја глупост и ќе веруваат дека и навистина било така. Но, кога ќе им побараш докази – се кријат. Конечно, постојат многу тогашни бугарски документи кои сведочат за опасности по бугарското дело во Македонија од страна на илинденците со македонско национално чувство, а верувам дека има и други вакви документи, кои денес се кријат во Бугарија.

„ЛЕВИ“ ГРЕШКИ

● **Односот левица-десница од историски аспект?**

□ Македонските историчари-комунисти направија голема грешка кога (во сообразност – со дневно-политичките потреби на нивната идеологија) како експоненти за признавањето на македонската нација ги форсираа исклучиво левичарите (комунистите). Тоа ги охрабри бугароманите (но и другите шовинисти), па тие победоносно почнаа да тврдат дека комунистите ја измислиле македонската нација (штом, нели едноставно тие ја признавале). За жал и овде бугароманите ќе доживеат пораз. Емпириката зборува дека постоеле голем број македонски десничари и врховисти кои децидно ја признавале македонската нација. Навистина би било мазохизам од наша страна ако не ги признаеме овие изјави во наша полза, т.е. како аргумент повеќе против странските шовинистички пропаганди.

● **Кои македонски десничари ја признавале македонската нација?**

□ Овде пред сите е Борис Сарафов. Тој има две изјави во кои јасно вели дека Македонците не се ниту Бугари, ниту Срби, туку само Македонци. Сарафов е, да потсетам, македонски десничар, врховист и водач на Илинденското востание. Како Македонец (јасно потенцирајќи дека не е Бугарин) се декларирал и воено-оперативниот водач на Горноџумајското врховистичко востание полковникот Атанас Јанков, кој подоцна учествувал и во Илинденското востание, а за кого, се најпофални зборови пишувал и Мисирков. Конечно, и покрај пробугарските изјави, изјави за признавање на македонската нација имаат дадено и Тодор Александров и Ванчо Михајлов во кој документ јасно се потенцираат разликите меѓу Македонците и Бугарите. Во контекст на ова дури и бугарскиот цар Фердинанд има дадено изјава за засебноста на Македонците. Сето ова треба поагресивно и посмело да се афирмира во јавноста без никакви комплекси.

● **Вашиот следен научен чекор?**

□ Книга во која сето ова ќе биде подетално образложено.

● **А книгата „Орисија“, која неодамна ја објавив-**

те во Софија и во која се докажуваат етногенетските разлики помеѓу Македонците и Бугарите?

□ Тоа е подвиг на писателот Славе Македонски и на рецензентот проф. д-р Константин Георгиев од Софија, но и на другите смели Македонци во Бугарија кои учествуваа во нејзиното објавување и дистрибуирање. Овде секако е и спонзорот д-р Лефтер Манче од Канада. На сите нив им изразувам голема благодарност. Писателот Славе Македонски ја преведе на бугарски и успеа да ја објави среде Софија оваа книга.

● **Односите Македонија-Бугарија?**

□ Бугарија е наша блиска и пријателска земја. Имало периоди во историјата кога Бугарите многу им помагале на Македонците и обратно. Зошто да не биде така и сега? Бугарската влада треба да престане и понатаму да им дозволува на некои одродени Македонци да ја кројат и да ја диригираат нејзината политика кон Македонија, зашто тие се единствената пречка за нормализирањето на односите помеѓу нашите две земји и нации. Ви тврдам дека мојата книга „Орисија“ многу повеќе ќе придонесе кон зближувањето меѓу Македонците и Бугарите отколку купиштата книги од врховистичката ВМРО-СМД, кои ја навредуваат и омаловажуваат македонската нација, создавајќи на тој начин кај нас омраза кон сè што е бугарско. Не може некој да ве навредува, да ве омаловажува и да ви кажува дека сте нешто друго од тоа што сте, а потоа наивно да се чуди зошто не сакате да комуницирате со него. Односите помеѓу нашите две држави би можеле да се нормализираат и преку реципроцитет. Нашата власт би можела да дозволи формирање на партија на Бугарите (во колку има заинтересирани граѓани за тоа), но под услов Бугарија да ги легализира тамошните македонски партии и организации. Така ќе се создаде доверба, а и ќе се види кој е во право.

Кирил Манев
(Преземено од „Вечер“)

МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО-ОСЛОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕЊЕ И ДЕЈНОСТА НА "КРСТЕ МИСИРКОВ"

Др. Јован Најденовски

На 05. 06. 1996. год. во Загреб, е основано Македонско Културно Друштво "Крсте Мисирков", кое што е составен дел на Заедницата на Македонци-те во Р. Хрватска.

Името го предложи членот на Иницијативниот одбор г-дин Огнен Бојациски - проф, а во образложението нагласи: "Крсте Мисирков во општата и посебно културната историја на македонскиот народ и Македонија, претставува темелник и меѓник, чие што дело и ум осветлуваше генерации...". Членовите на Собранието со акламации со голем аплауз го прифатија предлогот. Избрани се и членовите на Управниот Одбор, а за прв Претседател е избрана г-жа Рахилка Бурзевска - истакната меzosопранистка и музички педагог во Загреб.

Друштвото активно работи преку своите секции, а соработува и со останалите самостојни друштва од Ријека, Пула, Сплит, Осиек и други слични друштва во републиките Хрватска и Македонија и др. земји.

На овогодешното редовно собрание (24. 05. 1997. год.), за Претседател е избран г-дин Иван Андонов, дипл. јур.

За К. Мисирков пишувано е многу, а и зборувано на Трибини, така да тука само кусо ќе наведеме некој податоци.

Роден е во Ениџе - Вардарско на 18. 11. 1874. год, а умрел на 26. 07. 1926. год. во Софија. Познат е како филолог, лингвист, историчар, фолклорист, етнограф, публицист, политичар, дипломат, револуционер и борец за македонска национална афирмација. 1903. год. е публикува книгата "За македонските работи". Преведе и песна на македонски јазик од познатиот хрватски препородител Петар Прерадовиќ.

Крсте мисирков према академикот Б. Конески, заедно со своите врсници Г. Делчев, Д. Грујев, Ѓ. Петров и плеада други ја обелижиа со своите имиња епохата на револуционерните борби во Македонија, во крајот на минатиот и почетокот на овој век. Тоа се луѓе кои што ги почитувале и непријателите, а како пример нека послужат зборовите на Хусеин Тефик водителот на потерата кога е Делчев убиен. Клекнат пред мртвото тело на Гоцета, спречува да музе отсечат главата, и им рекол: "Пред вакви, како што е Гоце Делчев мора да се стои на колена и кога се мртви." ("Голготата на Гоцевата внука Катерина - др. С. Ристевски - 1997. год. Охрид).

Ваквите примери зборуваат за хуманоста на нашите револуционери, кои што во прв план за ослободувањето на својата земја ги имале преговорите со спротивната страна.

Нагласенава хуманост се протегнува уште од АНТИЧКО ВРЕМЕ ПА СЕ ДО ДЕНЕСКА. Како пример ќе го наведеме случајот со Тебанката Тимоклеја, која што успева да турни еден офицер на А. Македонски во бунар, како освета за загинатиот брат - војсководител. Александар е поштедува од уби-

вање. (Ж. Петковиќ: Македонија старога века - Белград.).

Понатаму ќе го пренесеме пишувањето на авторот за К. Мисирков, во 1949. год., како ученик во битолска гимназија Г. Делчев.

"Ако земеме да ги прелистаеме страниците на историјата, ние ќе видиме да таа е преполна со бурни, револуционерни настани, преполна со штрајкови на работните маси, со востанија па и револуции. Сето тоа е одраз на незадоволство од страна на поробените кон поробителите, а исто и стремез кон ослободување.

Еден народ, кои што е политички и духовно поробен, не може да заживее еден слободен живот. Тој секогаш ќе мисли за своето ослободување и од неговите недра ќе израснат великани, кои што неуморно ќе работат за ослободувањето на својот народ и ќе го организираат за борба. Така со тоа ќе започне народно движење, кое што има за цел да го ослободи својот народ, кои што стенка под јаремот на поробителот.

Македонскиот народ, а исто така и комшиските земји, беа подладнати по чизмата на Турција и шапката на Грција. Со еден збор речено тие беа под двојно ропство: политички по турците, а духовно под фанариотите.

Ако сега земеме и ги разгледаме нивните народно ослободителни движења, ќе видиме да од сите најзаплеткано е македонско движење.

Македонското народно движење, како движење на одделна нација, може да се рече, да тоа се појавува подоцна од движењата во комшиските земји: Србија, Бугарија и Грција. Но сега да се прашаме на што се должи тоа? Одговор за ова пак ќе најдеме во историјата, а тој е следниот: Македонскиот народ уште не беше оформен во своја нација. Поголемиот дел од македонците се сметаа за бугари, други за срби, а трети за грци, а тоа се должи пак на влијанијата што ги вршеа споменатите земји. Така да нашето ослободително движење беше слиено со движењето на бугарскиот народ. Од тука се гледа да тој, тј. бугарскиот народ имаше извршено најголемо влијание кај нас, а тоа јасно може да се види и од стиховите на нашите препородители: Миладинови, Жинзифоф, Џинот и др. К. Миладинов во едно стихотворение вели: "Јас блгарин сум и блгари живеат в тази страна."

Македонското движење одеше заедно се до берлинскиот конгрес 1878. год. кога веќе на Бугарија и се дава политичка слобода, а Македонија и понатаму остана под турците. Тогаш веќе се је јавуваат луѓе кои што замислуваат за ослободувањето на Македонија како одделна единка. Апостол на тоа револуционерно движење е Гоце Делчев. Но и покрај се тоа, комшиските држави неостанаа со скрстени раце па и понатаму почнаа да се наметнуваат во нашето внатрешно движење. Пак, најголемо влијание извршуваат бугарите, така да дури створија и врховен македонски комитет, од одродени македонци. Гоце и неговите приврженици усрдно се бореа како против турците така и против нив. Македонското движење, кое што веќе земаше голем замаф беше успорувано од бугарите. Врховистите нас-

против од Гоцета донесоа решение да се дигне народот на востаније, макар за тоа не беше уште народот подготвен.

Така избувнува Илинденското востание, кое што крваво беше погушено. Од тогаш бугарската пропаганда уште повеќе се засили. Гоце беше убиен во Баница 1903. год. и мнозина македонски револуционери после неговата смрт уште повеќе подпаднаа под бугарско влијание.

Во то суадбоносно време за македонскиот народ се јавува големиот патриот К. Мисирков, првоборецот за автономна Македонија. Тој часен македонец, борец со меч и перо е роден во Постол - Егејска Македонија. Произлегува од средно имошливи селани. Учи во софиската гимназија, а после завршува учителска школа во Белград. Мисирков добро се запознава со стремежот на бугарите, а исто и на србите. Кај него се јавува голема желба за наука, оди во Русија да го продолжи своето образование. Таму тој образува македонско друштво "Свети Климент" од македонски студенти во српските и бугарските друштва. Тој држи предавања на македонски јазик, во кој што го засега македонското национално прашање, говори за македонскиот јазик и ред други работи. Кога се врати од Русија ја издава својата книга "За Македонските Работи", која што е еден најдрагоценен допринос за македонскиот народ. Во неа тој зборува за јазикот и вели: "Македонија претставува одделна држава и си има свој књижевен јазик", а за таков тој го зема централниот дијалект, кои што е земен и данеска.

Во статијата: "Составувала и составуват ли Македонија одделна етнографска единка", Мисирков многу добро не запознава со историјата на Македонија и вели да таа составувала одделна единка и ќе осотавува. Ни ги дава и етнографските граници и населението кое што живее во неа.

Мисирков најповеќе се задржува на името Бугари. Тој вели ако моите прадедовци биле Бугари, не значи да и јас сум Бугарин. Името Бугарин, вели не е наше, а ни го дале други, како нункото што го крстува детето. Со оваа книга Мисирков многу допринесе за нашето народно движење. Многу македонци кои што се сметаа за бугари национално се освестуваат.

Врховистите увидувајќи ја рољата што ќе ја изврши оваа книга, одма наредиа да сите егземплари бидат уништени. И на вистина тоа беше сторено. Така да до нас допре само еден примерок, кои што беше најден од Коле Неделковски во софијската библиотека, и сега е напечатен на истото наречие на кое што ја написа Мисирков. Идеалот, за кој што се бореше Мисирков се оствари дури после втората светска војна. Тогаш Македонија ја доби својата национална слобода и свој јазик.

Но и сега некој од соседните земји го успоруваат јазикот и државата, а за одговор можи да им послужи статијата на Мисирков во наведената книга - "За јазикот". Мисирков беше и е најголемиот патриот првоборец со перото за национална слобода.

Мисирков со својата книга го освестува народот и го спасува од однародувањето.

Битола, 06. 01. 1949. год.

Др. ЈОВАН НАЈДЕНОВСКИ

Ognen Bojadžiski

"ANTIFAŠIZAM - DIO SLOBODARSKIH TRADICIJA MAKEDONIJE I MAKEDONSKOG NARODA"*

* (Riječ povodom Dana antifašističke borbe Makedonije i makedonskog naroda u organizaciji Zajednice Makedonaca u RH i MKD "Krstе Misirkov" u Zagrebu, Slovenski dom, 11. 10. 1997.)

Dame i gospodo, poštovani sunarodnjaci, dragi prijatelji!

Čast mi je i zadovoljstvo da danas sudjelujem u ovoj svečanoj prigodi obilježavanja Dana antifašizma uopće, a posebno Makedonije i makedonskog naroda.

Pokušat ću u kratkim crtama osvježiti neka sjećanja živih sudionika toga razdoblja, možda i isprovocirati određene šablone koje su vladale, a ponegdje još uvijek žive glede Makedonije i makedonskog naroda, progovoriti na svoj način o svemu tom kao pripadnik naraštaja koji je odrastao i spoznavao svijet kao spoj globalnog i lokalnog, kao svijet međuovisnosti i sudbinske povezanosti pojedinaca, naroda, nacija i država u iskonskom traganju za sve višim oblicima slobode i demokracije, humanijim i civiliziranijim životom ma gdje bili na kugli zemaljskoj.

Razumijevanje dijalektike povijesne zbilje znači, između ostaloga, anatomski secirati sama povijesna gibanja, nemilosrdno i analitičko-sintetički raščlanjivati znane i neznane putove političkih i inih procesa, hvatati izravno i neizravno, konkretno i apstraktno, u spirali vremena i mjeriti strogim humanističkim šestarom i trokutom te prosuđivati i suditi prema znanstvenim kriterijima bez apologetike i ideologije. Jer i najbizarnija pojedinost u stvaranju konačnoga suda, suda povijesti i vremena, može nam pomoći ili odmoći, a da toga najčešće nismo svjesni.

Prošlo je pedeset godina od pobjede nad fašizmom, od završetka jednog od najkrvavijih ratova suvremene povijesti čovječanstva.

Ne bez razloga, i danas se tvrdi da je drugi svjetski rat bio najveći ratni sukob u općoj povijesti čovječanstva. U njemu su izravno ili neizravno sudjelovale 72 od tadašnjih 78 država, što je dvostruko više nego u prvom svjetskom ratu. Pod oružjem ili u pomoćnim službama našlo se gotovo 110 milijuna ljudi, ne računajući tu mnogobrojne pokrete otpora. Procjenjuje se da su ukupni troškovi iznosili više od 935 milijardi dolara, a da ne govorimo o golemim ljudskim gubicima. U godinama rata poginulo je više od 55 milijuna ljudi, dok su najveća ratna stradanja i patnje podnijeli stanovnici država Europe, od kojih je poginulo oko 40 milijuna ljudi. Da ne govorimo o zastrašujućim brojkama jer je taj rat za sobom ostavio još oko tridedetak milijuna invalida, uz goleme materijalne gubitke u industriji, prometu, poljoprivredi i ukupnoj kakvoći života.

Kad je 9. svibnja 1945. godine Njemačka kapitulirala na europskom bojištu, rat se još uvijek vodio na Pacifiku, Dalekom istoku i Balkanu. Da bi se ostvarila potpuna pobjeda nad snagama Osovine, prvi put u povijesti čovječanstva, upotrijebljena je i atomska bomba sa stravičnim učincima i spoznajama koja i danas upozoravaju.

I dok su još trajale završne operacije Velike antifašističke koalicije protiv snaga Osovine, temeljem Atlanske povelje iz 1941, u San Francisku je od 25. travnja do 26.

lipnja 1945. godine održana osnivačka Konferencija organizacija Ujedinjenih naroda, da bi samo nekoliko godina kasnije (1948.) usvojena jedna od najvažnijih Deklaracija suvremenog svijeta - Deklaracija o pravima čovjeka.

Tada je malo tko mogao i naslutiti pred kakvim se izazovima našlo čovječanstvo i cjelokupna ljudska zajednica, kakvi su novi horizonti opće borbe, sukobljavanja, osvajanja i promjene dolazile u susret novim naraštajima u materijalnom i duhovnom razvitku. Dopustite mi za tren, jedno fragmentarno podsjećanje na svijet između dva svjetska rata i uoči drugog svjetskog rata.

I danas neki povjesničari lome koplja o uzrocima prvog svjetskog rata, jesu li to bili I. i II. balkanski rat ili općepoznat atentat u Sarajevu. Činjenica je da su balkanski ratovi iz temelja uzdrмали Europu, a rekli bismo i svijet. Uvertira u raspad dviju najvećih europskih i svjetskih imperija zahvatila je ponajprije otomansku imperiju da bi dokrajčila i Austro-Ugarsku. A ipak je sve počelo u taj catenae mundi zbog istočnog pitanja, koje je Europi zadržavalo glavobolju još od rusko-krimskog rata i Berlinskoga kongresa 1878. godine. Ono što europski dirigenti nisu dobro izorkestrirali uoči balkanskih ratova, morali su savladati na popravnoj lekciji u prvom svjetskom ratu, koja je bila, iako nužna, preskupa.

Zahvaljujući liberalizmu, Europa se brzo preobražavala, toliko brzo da nije bila u stanju uhvatiti konce vlastite budućnosti. Eksplozija liberalizma i parlamentarizma otvarala je neslućene vidike, ali su se istodobno gomilala unutarnja nesuglasja jer je na društvenoj sceni došlo do demografskih i socijalnih promjena neviđenih razmjera.

Liberalizam je godio parlamentarizmu i višestranačju, ali nije mario za onim što se nazivalo novi društveni ugovor o radu i najmu. Nacionalna država postala je ideal i cilj za koji se nisu birala sredstva. Upravo u ime te i takve države aklamiralo se novim osvajanjima i prodorima u tuđe i nepoznato. Imperijalizam je nudio rješenja za sve domaće i unutarnje sukobe. Bila je to opasna povijesna iluzija, koju, u pravilu, plaćaju mali i ovisni.

U okolnostima kad se svijet pripremao za nova osvajanja i preraspodjelu kolonija, kad su se stvarali novi savezi i interesne skupine, rijetki su upozoravali na preskupu cijenu koju će kao i uvijek platiti običan čovjek bez obzira na rasu, vjeru, spol i naciju. Ali bili su to titraji savjesti bez učinka. Katastrofa prvoga svjetskog rata najviše je pogodila upravo Europu.

U predvečerje te katastrofe rodila se avet fašizma, počevši od francuske akcije Šarla Morasea (1899-1908.), preko marksističko-socijalističko-nacionalističkog sazrijevanja Musolinija i rađanja "ducea" uz pomoć D Anunzija, i konačno je sve to zaokružilo nacionalsocijalizam na čelu s Adolfom Hitlerom; rađanjem, zrenjem, pobjedama i porazom Trećeg Rajha te njegovih idejnih i vojnih saveznika.

Kolijevka fašizma, kao i liberalizma, marksizma, parlamentarizma, socijalizma, komunizma i demokracije je Europa. Nijedan od ovih povijesnih fenomena na može se shvatiti izvan konteksta svoje epohe, a za razumijevanje fašizma ipak je najvažnije da je dijete epohe svjetskih ratova.

Zanimljivo je ukazivanje prof. Ernesta Noltea kako je dvadesetih godina ovoga stoljeća vrlo mali broj ljudi u Europi znao za riječ "fašizam" jer je i sam Musolini stavljao u znake navoda, kao što je povijesna činjenica da je prvi put u povijesti obilježen Dan antifašista u Njemačkoj 1923. godine, kao demonstracija njemačke ljevice protiv njemačkih, mađarskih i bugarskih "fašista", te pobjedonosnih Musolinijevih crnokošuljaša.

Makedonija, kao što je poznato, porazom Otomanskog carstva nije ostvarila svoju slobodu i državni konstituent, već je Bukureštanskim mirom od 13. 8. 1913. godine podijeljena između Bugarske, Grčke i Srbije. Balkanski saveznici zadovoljili su svoje imperijalističke apetite pod maskom osloboditelja ostataka europske Turske, ne ostvarivši ni dio tajnih ugovora o mogućoj autonomiji Makedonije. Dugotrajna krvava borba Makedonaca za vlastiti nacionalni konsenzus protiv balkanskih propagandi i lokalnih imperijalizama, osobito nakon Ilindena i Kruševske Republike, u novom ožračju postala je još složenijom i bezizlaznijom. Makedonske nacionalne političke snage uspjele su se relativno brzo uhvatiti konce u novonastalim uvjetima, i same proživljavajući i preživljavajući teške drame i lomo-ve. Makedonski torzo onakav kakav je bio za vrijeme Otomana, nestao je. Podijeljena i razjedinjena u tri države različitih povijesnih, državnih i drugih situacija, neovisno o tome što su sve tri, zajedno s Makedonijom činili, naoko, jedan povijesni tradicionalni korpus. Upravo taj privid više je zamagljivao mnoga pitanja posebnosti i osebnosti makedonskog ambijenta, nego što su pojedini ino arbitri htjeli i mogli vidjeti, razumijeti i shvatiti. I to je bio dio nesreće.

Makedonski patrioti različitih političkih boja, uspijivali su pronaći puteve dijaloga za uspostavu jedinstvene demarkacijske linije prema balkanskim imperijalizmima, a za slobodu i ujedinjenje Makedonije. Oni su shvaćali tragičnost stanja na terenu, prihvaćali su nesputanu želju za slobodom i ujedinjenjem Makedonaca i drugih nezadovoljnih i njima solidarnih čimbenika, tražili puteve i metode ne samo artikulacije i političke prezentacije tih nastojanja, već i ugrađivanje u određene međunarodne političke i slične platforme. Ali, odjoci su bili neodgovarajući i neučinkoviti. Kao i svako podijeljeno i raskomadano područje, tako je i Makedonija na neki način bila tabu tema, neovisno o tomu što je Liga naroda dizala svoj glas o pravima Makedonaca u Grčkoj, osobito nakon dolaska generala Metaxasa na vlast, ili u Bugarskoj nakon fašističkog prevrata 1923. godine. U sva tri dijela Makedonije, Vardarskoj, Pirinskoj i Primorskoj, djelovale su makedonske nacionalnooslobodilačke snage različitih provincija. Ni u jednom dijelu nije bilo dovoljno građanskih sloboda, socijalne pravde, a o nacionalnoj afirmaciji i priznavanju Makedonaca da i ne govorimo. Za izgovoreno ime Makedonac, dobivao se ricinus, samica, metak u čelo, robijanje ili konfiskacija imovine, Makedonice, i trajno iseljavanje. Sloboda i građanska prava za Makedonce, kao i druge nacionalnosti, nisu bile samo apstraktne imenice već i nedostižna pragma.

Zar je onda čudno, da se jedan dio Makedonaca odlučivao i za anarhizam i terorizam, bez obzira što su ih njihovi sunarodnjaci upozoravali, odvarali i osuđivali, jer se u krajnom slučaju shvaćalo da takav ekstremizam šteti standardiziranoj političkoj i parlamentarnoj borbi.

Kako se europska konstelacija mijenjala i zaoštravala, osobito postojanjem prve boljševičke države - Sovjetskog Saveza, kako su se europske i svjetske političke snage grupirale i pregrupirale nakon 1934. godine i izbivanja španjolskoga građanskoga rata, te stvaranja "jedinstvenoga antifašističkoga fronta" (1934.) pod kapom demokrata i francuskoga Narodnog fronta, tako su se i demarkacije u sva tri dijela Makedonije usuglašavale sa svojim mogućim saveznicima.

Povijesna istraživanja nesumnjivo pokazuju kako se unutar svake države uoči II. svjetskog rata tragalo za budućim saveznicima, s manje ili više političke sreće i umijeća. Svaka društvena zajednica, pa tako i narod i nacija,

kao živ i žilav organizam u svom dinamičnom spiralnom razvitku, pulsirajući iz nižih prema višim civilizacijskim vrijednostima i sadržajima, preispituje se i traga za novim saveznicima. Makedonija i makedonski narod u predvečerje II. svjetskog rata utvrdili su svoje interese najmanje na tri fronta:

- antifašistički savez sa svim demokratskim snagama,
- antifašistički savez s komunistima i kominternom,
- interesni savez s labavim kolaboracionistima i snagama preživljavanja rata do konačnoga ishoda.

Ovaj potonji savez možda i nije bio neka prepoznatljiva linija, ali je djelovao i djelotvoran je u svakom ratu, kao kolebljiva varijanta.

Snagu i političke dosege, svake od ovih triju opcija, određivalo je konkretno vrijeme, prostor i teren u najelegantnijem smislu, kao i međunarodna konstelacija date epohe, odnosno razdoblja.

Kao što su se makedonski studenti, na liniji antifašizma u Kraljevini Jugoslaviji prvi put oglasili upravo ovdje u Zagrebu 1935. i 1936. s Makedonskim narodnim pokretom, makedonski intelektualci u Sofiji s makedonskim literarnim kružokom 1938, tako su se i primorski Makedonci nakon grčke kapitulacije 1941. godine počeli solidarizirati s grčkim demokratskim snagama u stvaranju EAM-a, Narodnog fronta Grčke.

Grčki EAM bio je široka koalicija neovisnih i samostalnih demokratskih snaga Grčke, bez monarhista, koji je već 1942. godine uspio stvoriti i svoje vojne postrojbe poznate pod imenom ELAS. Gotovo istodobno rojalisti i desnica stvaraju EDES, a kasnije je pored republikanskog EAM i ELAS-a, te monarhističkoga EDESA, stvoren i treći front EKKA koji je u daljnjim procesima izgubio svaki značaj.

Kao što je poznato Kraljevina Jugoslavija se raspala veoma brzo, a njezine dijelove zaposjele su snage Osovine, pri čemu je "južnu Srbiju" odnosno Vardarsku Banovinu iznova snašla sudbina još jednog dijeljenja: ovoga puta između Bugarske i Italije, tako što je stvorena bugarska okupacijska zona do linije Tetovo-Ohrid, a zapadno od te linije pod protektoratom Italije stvorena je Velika Albanija.

Zanimljivo je da i danas kad se govori i licitira o prvim počecima pokreta otpora ili oružanih borbi, primjerima se uzimaju one sredine ili krajevi koje su krenule u akciju danom ulaska njemačkih trupa u Sovjetski Savez, odnosno početkom izvršenja plana "Barbarosa", a to je 22. lipnja 1941. godine. Poznato je da su hrvatski antifašisti 22. lipnja kod Siska organizirali prvi otpor, ali je zato manje poznato, rekli bismo podcjenjivano, da je Makedonac Nikola Parapunov u Pirinskoj Makedoniji, u Bugarskoj, pružio prvi otpor već 26. lipnja, po cijeni izolacije i kazne tadašnjeg bugarskog politburoa, jer se to nije uklapalo u njihovu strategiju i politiku.

Makedonski antifašisti, prema tomu, nisu spavali i čekali nekoga drugog, kao što se to obično prikazivalo ili još uvijek prikazuje glede događanja u Vardarskoj Makedoniji, mada i tamo skopski antifašisti uspijevaju već u kolovozu krenuti u akciju, ali ona ni tada, a ni kasnije nije dobila onaj značaj, kao što je to bilo s akcijama od 11. listopada. O svemu tome Vera Aceva, kao makedonski domoljub i antifašist, unuka uglednog Vojvode Aceva, progovorila je u svojim memoarima davno polemizirajući s letećim "partizanskim holandezom" Svetozarom Vukmanovićem Tempom. Vera Aceva ističe kako je u njihovim planovima za akcije Kumanovo bilo inačica, dok su udarne točke bile Prilep, Bitola i Veles. Kako su veze u Bitoli

i Velesu bile provaljene, akcije su krenule u Prilepu i Kumanovu.

Za općemakedonsku antifašističku borbu karakteristična su neka značajna obilježja bez kojih je gotovo nemoguće razumijeti mnogo toga u makedonskim povijesnim i političkim gibanjima i korpusu, onda i danas.

Do kolebanja u makedonskom antifašističkom političkom vrhu dolazilo je ponajviše zbog neimanja stalnih i odgovarajućih veza s Vrhovnim štabom Nove Jugoslavije, odnosno zbog shvaćanja Makedonaca da se njihova borba vodi ponajprije za Makedoniju i to ujedinjenu, pa tek onda za bilo kakav oblik udruživanja u Jugoslaviju ili s drugima. Drugo, što su makedonski antifašisti, vođeni idejama ilindenaca i velikog Dime Hadžidimova da će "Makedonija imati još jedan Ilinden u kome će ostvariti svoja suverena nacionalna i druga prava", uporno i samostalno radili na povezivanju sva tri dijela, koordinirajući i stvarajući jedinstvena tijela zajedničke borbe, dok su "delegati Vrhovnoga štaba i jugoslavenskog Politburoa" sustavno to onemogućavali i kanalizirali borbu i djelovanje makedonskih antifašista na tzv. jugoslavensku liniju. Zorni dokazi i primjeri postoje, ali jedan od najoštrijih je svakako i teški sukob do koga je došlo u proljeće i ljeto 1943. godine kad je Inicijativni odbor za pripremu ASNOM-a uputio poznati Manifest Makedoncima, Albancima i drugima, o političkim ciljevima i budućnosti koja ih očekuje. Ubrzo je došao pismeni prigovor koji je tom odboru uputio Akcijski komitet NOB Makedonije.

Agitacijsko i mobilizacijsko obilježje Manifesta za ASNOM nije bilo sporno, kao što je bilo pozdravljeno stvaranje makedonske vojske i njezina Glavnog štaba. Sporno je bilo "izbjegavanje otvorenog izjašnjavanja za ujedinjenu Makedoniju, za taj stoljetni ideal, za stvaranje šireg makedonskog antifašističkog saveza u balkanskom okviru kao i s drugim balkanskim narodima, osobito u Grčkoj, Bugarskoj i Albaniji" odnosno "zašto se preudiciraju i ograničavaju strateški politički ciljevi". S druge strane zamjeralo se što "makedonski Glavni štab nedovoljno informira i prezentira makedonske nacionalne interese jugoslavenskom Vrhovnom štabu" jer "Jugoslavija je premali okvir za rješavanje makedonskog problema", odnosno ona može rješavati samo o jednoj trećini, a ne o "cjelovitoj Makedoniji". Zato se i zahtijeva "šire povezivanje s braćom u Grčkoj i Bugarskoj kako bi se radilo na zajedničkoj stvari i u ostalim dijelovima Makedonije".

Makedonski Glavni štab primio je ovo pismo ANOK-a 9. prosinca 1943. godine i u odgovoru najprije pozvao cijeli ANOK na razgovor na oslobođenom teritoriju u Zapadnu Makedoniju, do čega je kasnije i došlo, pri čemu je predočio ANOKU da su dijelovi njihovoga pisma od strane jugoslavenskoga Vrhovnoga štaba dobile i političku kvalifikaciju "da se radi o neizvijenom nacionalnom autonomizmu" te da je on "opasan za opći tijek NOB-a Jugoslavije".

Iz povijesnih događanja i izvora poznato je da su svi članovi ANOK-a pristupili ASNOM-u, i djelatno sudjelujući u izgradnji prve slobodne države makedonskoga naroda u D F J, s različitim političkim i osobnim sudbinama osobito nakon 1948. godine, odnosno Informburoa.

Zanimljiv je svakako i treći front nacionalnih snaga među kojima se kao eksponent za stvaranje određene Nezavisne države Makedonije pojavljivao glasoviti Vančo Mihajlov. Ovom prigodom, pozvat ću se na njegove riječi o tom projektu iz novinskog razgovora izašlog u talijanskoj "Epoci" 1989., dvije godine prije svoje smrti. Vančo Mihajlov kaže: "Kada je Hrvatska postala neovisna država, bio sam gost starih hrvatskih prijatelja. Tamo sam ostao

do kraja rata. Pri kraju rata Nijemci su mi predložili da proglasim i stanem na čelo jedne makedonske države. Otišao sam u Skopje i tamo odbio, izjavljujući, da ne želim prihvatiti pred mojim narodom odgovornost koja može dovesti eventualno do mogućih krvoprolića uoči nastupajućeg komunizma. Taj odgovor nije se previše dopao Nijemcima, ali su ga prihvatili, jer Mihajlov pravilno ispunjava dug prema svom narodu. Vidjeli smo koliko je nevinih žrtava izazvao komunizam nakon rata”.

O vrhovizmu Vanča Mihajlova, poznatog likvidatora nad makedonskim narodom, vodeće ličnosti desnog ekstremizma i možemo reći jednog od utemeljitelja suvremenog političkog terorizma ne samo u Europi već i u svijetu, bit će zasigurno više riječi u dolazećoj budućnosti.

Dopustite mi, da ovom prigodom upotrijebim jednu izvannrednu dosjetku generala Mihajla Apostolskog, komandanta Glavnog štaba Makedonije 1941-1954. godine iz moje novinarske bilježnice, izgovorenu upravo ovdje u Zagrebu, daleke 1971. godine na jednom predavanju. Makedonski studenti okupljeni u zavičajnom klubu “Kosta Racin” pozvali su generala Apostolskoga da održi jedno predavanje o NOB-u Makedonije u doba hrvatskog proljeća i općeg liberalizma prije Karađorđeva 1971. Odgovarajući na jedno pitanje studenata, je li se za vrijeme rata susreo s Vančom Mihajlovim, te zašto je strijeljano puno makedonskih boraca koji nisu htjeli ići na Srijem već na Solun, onako u šali, Apostolski je rekao:

“Čudan smo mi Makedonci narod, uvijek želimo više nego što se može! Eto vidite, ja sam nedavno (između 1967-1969. g. prim. autora) imao priliku prvi put, po zadatku, u Italiji se susresti s Vančom Mihajlovim, i pored ostaloga u duljem razgovoru obojica smo konstatirali da smo iz Novoga Sela kraj Štipa. A vidite to Novo Selo dalo je Makedoniji i Bugarskoj, pa ako hoćete i šire, tri slavna čovjeka: najprije mene, zatim Vanču Mihajlova i Todora Pavlova, filozofa i regenta Bugarske. Takav je život”.

Antifašistička borba makedonskoga naroda vodila se četiri godine. U toj borbi uspostavljene su zajedničke niti s albanskim antifašistima, grčkim i bugarskim, kao i sa srpskim. Antifašizam Makedonije bio je laksum za jednu novu, demokratskiju, slobodniju i humaniju budućnost. Ona se trebala temeljiti na Atlanskoj povelji i sudjelovanju američke, ruske i britanske misije u Glavnom štabu Makedonije i ASNOMU. To su neoborive povijesne činjenice kao što je neoboriva činjenica da je prvi predsjednik ASNOM bio legendarni Metodija Andonov - Čento, a njegov prvi potpredsjednik Velešanin Panko Brašnarov. Činjenice su isto tako i to da je za ASNOM u Moskvi radio ilindenac Dimitar Vlahov kao i makedonski Amerikanac pukovnik Stiv Hris, alias Stojan Hristov, osobni prijatelj Roosevelta, kao posebni izaslanik američke glavne komande za Europu.

Ugledna makedonska novinarka Fidanka Tanaskova objavila je 1990. godine nakon 45 godina šutnje potpuniju monografiju o Metodiju Andonovu, kao i razdoblju u kojem je on živio i stvarao, gradio i borio se za stvaranje makedonske države na liniji ostvarivanja povijesne makedonske kauze.

Metodija Andonov - Čento predstavlja simbol ostvarenih želja, ali i tragična žrtva boljševičke ideologizacije i jugoslavizacije Makedonije, osobito nakon 1948. godine kad je izvršen pogrom makedonskih domoljuba i velikoga broja članstva VMRO-a. Odbio je surađivati s Bugarima 1943. godine da bi među prvima nakon zatvora, zahvaljujući suradnji s Kuzmanom Josifoskim - Pituom, otišao u partizane i već krajem 1943. bio imenovan predsjednikom Inicijativnog Odbora za saziv ASNOM-a. Kad je antifaši-

stički pokret Makedonije i mlada makedonska vojska došla u krizu, javlja se oštar sukob Čenta s izaslanikom Vrhovnog štaba Tempa; dok Tempo predlaže odlazak Glavnoga štaba Makedonije i glavnine makedonske vojske za Srbiju, Čento i Cvetko Uzunov - Abaz gledaju na jug prema braći u Primorskoj Makedoniji. “Slon u stakleniku” - kako je Tempa nazvala glasovita Vera Aceva, ništa nije znao o Makedoniji, kao i njegov prethodnik Sreten Žujović. Više je stvarao probleme nego što je pomagao. Zato Čento i traži neposredne i izravne razgovore s Vrhovnim komandantom Titom na Visu 1944. godine. Razgovori su pripremani dugo i strpljivo, jer su Čento i makedonsko tročlano izaslanstvo imali svoju platformu koja se razlikovala od platforme Nacionalnoga komiteta Jugoslavije. Za ovu prigodu citirat ću samo dio iz uvodnih Čentovih riječi, unesenih u I. zapisnik sa sjednice od 24. lipnja 1944. godine koje glase:

“Makedonski narod izražava svoja stremljenja k ujedinjenju svih njegovih dijelova. To je njegovo nacionalno pravo i zbog toga ovo njegovo stremljenje ostaje njegovim trajnim zahtjevom”.

Stvari su međutim, kao što je poznato, išle drugim putem, bez obzira što je ASNOM možda zaobilazno, ali jasno, 2. kolovoza 1944. godine u manastiru Prohor Pčinski u preambuli proglašavanja makedonske države kao federalne jedinice Jugoslavije, naglasio i brigu o svojoj braći u drugim dijelovima Makedonije i susjednih zemalja.

ASNOM je 1944. godine kruna antifasističke borbe Makedonije i makedonskoga naroda u stvaranju svoje suverene države s pravom da se ujedinjuje prema svojim interesima, tad je prvi put obnovljen Inicijativni odbor za uspostavu i obnovu Ohridske arhiepiskopije, proglašen je makedonski jezik službenim jezikom u Makedoniji, zajamčena su manjinska široka prava, sloboda medija i opća ljudska prava, te nešto kasnije proglašena i prva makedonska vlada.

Tim povijesnim činom, kojemu su prisustvovala Misije saveznika Velike antifasističke koalicije, američka, ruska i britanska misija, Makedonija je zakoračala kao samostalni politički i državni subjekt ne samo u sklopu federalne Jugoslavije već i šire. Naravno, ubrzo su se pojavili recidivi jedne nacionalističko-imperijalne koncepcije ne samo unutra već i kod susjeda, kao anakronizmi povijesti, ali čini se da su Makedonija i Makedonci računali s tim. Žrtve koje je Makedonija i makedonski narod podnio bile su dostojan zalog da se na tim temeljima gradi novi život. Međutim i pored toga, povijesna stvarnost četrdeset pet godina kretala je drugim smjerovima.

Antifašistička tradicija, kao dio slobodarskih i humanističkih sadržaja i vrijednosti, duboko živi u Makedoniji i u makedonskom narodu o čemu zorno govore i protekle godine, od 1990. naovamo kad je u Makedoniji stvoren široki front za demokraciju i promjene, pri čemu se ne smiju odbacivati i zasluge međunarodne zajednice što nije dopustila da na krajnjem jugu Balkana dođe do destabilizacije, koja bi svakako imala nesagledive posljedice.

Kao primjer toga širokog fronta za demokraciju i promjene, dopustite mi, da citiram riječi akademika Ganeta Todorovskog, izgovorene na znanstvenom skupu u Makedonskoj Akademiji znanosti i umjetnosti povodom stote godišnjice VMRO-a i devedesetčetvrtе godišnjice Ilindena:

“Trenutak nas nadahnjuje da VMRO figurativno predstavimo kao feniks pticu, mitsku pticu koja poljeće iz srca porobljenoga naroda, pticu neuporedljive ljepote, koja sagorijeva u vlastitoj vrelini i uskrsava iz vlastitog pepela. Simbolika je jasna: uskrs i besmrtnost, ciklično rađanje i umiranje. Ovoj makedonskoj ptici sa sunčanim bljeskavim

krilima, kroz proteklo razdoblje krila joj tamne - jedno joj pocrni (Todor Aleksandrov, Vančo Mihajlov), drugo joj pocrveni (Dimitar Vlahov, Pavel Šatev, Petre Čualov), ali ona i takva, prebojavana i promjenljiva, nastavlja u svom kondorskom letu kontinuirano razmahivati svoja krila prema apsolutima slobode i demokracije.

VMRO nije ad acta. VMRO nije muzejski eksponat. VMRO je filozofija makedonske egzistencije, nezaustavljiva pulsacija makedonske neovisnosti. VMRO je koštana srcevena makedonske nacije”.

Makedonija i makedonski narod, proglasili su neovisnost i samostalnost 8. rujna 1991. godine, a nekoliko godina kasnije Makedonija je postala članicom Ujedinjenih naroda, da bi nakon toga bila prihvaćena u programu “Partnerstvo za mir” kao i u Vijeću Europe, što joj otvara vrata stabilnijem i mirnijem razvitku unatoč i dalje prisutnim recidivima povijesnih anakronizama, osobito kod nekih susjeda. Jedni joj ne priznaju granice i Makedonsku pravoslavnu crkvu, drugi priznaju državu, ali ne priznaju naciju i jezik, a treći ne priznaju sve to i osporavaju joj njezino povijesno i legitimno ime. Pritom moram naglasiti da se u međunarodnim standardima ni nacije ni jezici ne priznaju dekretima i deklaracijama jer one opstoje kao povijesni i kulturni entitet, identitet i stvarnost. Međutim “ipak se vrti”, dodao bih, ima svjetla. A ono je sve prisutnije osobito nakon aktualnih susreta u Strasbourgu.

Svijet i Europa u posljednje dvije dekade ovoga stoljeća bilježe izuzetnu dinamiku promjena i transformacija. Mnogima one izgledaju radikalno jer im se pred očima urušavaju godine mladosti, iluzija ili izvjesni ideali, osobito kad se radi o zemljama u tranziciji. Malo tko želi shvatiti i vjerovati da u svemu tomu ima smisla, rezona i da se sve to radi prema jednom već davno zacrtanom projektu. Projektu koji je 1946. godine u jednom svom predavanju na Sveučilištu u Zürichu najavio Winston Churchill, rekavši: “moramo stvoriti neku vrstu Ujedinjenih država Europe”, upravo na tragu svoga Pisma ratnom kabinetu Britanije još iz 1942. godine u kojem doslovce piše:

“Ma koliko je to sada teško izreći, vjerujem da bi europska obitelj mogla raditi složno kao cjelina pod nekim europskim vijećem. S nestrpljenjem iščekujem stvaranje Ujedinjenih država Europe”.

Pet godina kasnije u Haagu, 1948. godine, počeo je radom Europski kongres na kojem je počasno predsjedavao upravo Winston Churchill. Sudjelovalo je šesnaest zemalja, koje su na kraju izdale i priopćenje u kojem se zaključno kaže:

“Želimo ujedinjenu Europu na čijem će području biti obnovljen nesmetani promet ljudi, ideja i dobara”.

Tako je došlo i do utemeljenja Europskoga pokreta i Europske unije, a samo desetak godina kasnije i do stvaranja Rimskog kluba, odnosno jezgre Europske zajednice. Ove godine Europska zajednica bilježi 50 godina svoga rađanja i uspješne plovidbe pripremajući se za svoju pedesetu godišnjicu.

Europa bez granica, bila je ideja vodilja kad je nestajao Berlinski zid i urušavao se jedan od najvećih dinosaurus boljševizma - Sovjetski Savez i Varšavski pakt. Bipolarizam je mrtav, ali mnogi zidovi u glavama ljudi još uvijek žive i tinjaju. Krleža bi rekao lupusijada još uvijek traje!

De Gaulle je sanjao Europu od Atlantika do Urala, a mnogi na jugoistoku Europe, posebno na starom Iliricu odnosno Balkanu nisu doživjeli taj tihi povjetarac kome treba više vjetra u jedra, a to je Balkan bez granica. Velikosrpska agresija na Hrvatsku i rat u Bosni i Hercego-

vini, zaustavio je neke najavljene i započete procese, pokušao ih čak blokirati, međutim svjedoci smo da se ta lokomotiva ne da zaustaviti.

Jedini izlaz i mogućnost je ukrcati se, uhvatiti u njoj što bolje mjesto i učiniti napor za jednu kvalitetniju i drukčiju budućnost.

Balkan bez granica nije ni fatamorgana, a još manje bizarna iluzija. Nema balkanskog naroda koji nije u svojim njedrima njegovao pojedine ličnosti i političke snage koje su zagovarali takvu koncepciju još iz vremena Wilsonovih četrnaest točaka. Balkan je, nadam se saznao, za smišljeniji i dublji zaokret u tom smjeru osobito nakon ovoga posljednjega balkanskog rata.

Antifašizam svih balkanskih naroda na kratko je nakon II. svjetskog rata odskrinuo ta vrata, ali je željezna zavjesa učinila svoje. Kao što su Nijemci rušili i srušili Berlinski zid, taj najcrniji zid u europskoj povijesti, danas je na balkanskim narodima, njihovim vladama i političkim snagama svih boja, da ruše i sruše aveti balkanskih katuna i kompleksa te da sa više povjerenja i otvorenosti grade mostove. Kao nigdje drugdje u Europi, na starom Iliricu su potrebni naftovodi, plinovodi, nove autoceste, željezničke pruge, bolje komunikacije, više sluha za drugoga i drukčije, više solidarnosti i uzajamnosti. Potrebni su mnogi projekti za jedan novi realitet i kvalitetu življenja i trajanja. U tom kontekstu burnu, rekao bih, vampirsku prošlost treba ostavljati u ropotarnicu.

Stoljeće kojemu se bliži kraj, zasigurno će ostati zabilježeno kao jedno od najdinamičnijih u mnogočemu, a najviše u ratovima i trajnom željom da se uspostavi mir, sigurnost i blagostanje. Tim uzvišenim, ali i vrlo realnim ciljevima, danas, teže milijuni ljudi bez razlike na vjeru, rasu, spol i politička uvjerenja odnosno stavove. Modeli XIX. stoljeća su mrtvi, ali mrtvi uvijek pritišću žive. Globalizacija svijeta i čovječanstva doista je pridonijela da je svaki grad, svaka država ili područje postalo malo selo. U takvom svijetu koji nemilosrdno dolazi, gdje čovjekov identitet, entitet i osobnost te privatnost, imaju primarno značenje kao univerzalne i temeljne vrijednosti, anakronizmi i recidivi osuđeni su na propast ili tiho umiranje. A predsmrtni ropac nije bezopasan jer uvijek želi nekoga povući za sobom.

Makedonija i makedonski narod, možda će zvučati patetično, osuđeni su da budu most na Balkanu. Duboko sam uvjeren da je građa toga mosta dostatno čvrsta i snažna da izdrži ne samo taj teret već i ulogu koju joj je namijenila povijest i sudbina.

IN MEMORIAM

ДИМЧЕ ПЕРУШЕВСКИ

Додека го подготвуваме нашиот "Македонски глас" стигна трагичната и жална вест дека по тешко боледуванје драгиот Димче го нема повеќе меѓу нас.

Во Друштвото во Сплит останаваме зашеметени бидејќи Димче беше локомотивата од самото оснивање на Друштвото на Македонци и пријатели на Македонија, така што сега ќе ни биде пусто без неговата шега, веселба и работливост. Неговата скромност и дружељубивост ги освојуваше сите. Се гордеевме со него и тој со нас. Умре од тешката болест на 62 години овај наш драг прилепчанец.

Како еден од оснивачите на Друштвото беше два мандата член на Управата а и сега иако боледуваше беше избран за член на Управата. Неговиот авторитет беше израз на неговата работливост, дружељубивост, искреност и справедливост. Имаше свое јас кога требаше да се застапуваат интересите на Друштвото. Димче останува светол спомен.

MIROSLAV GERENČER-GERO

Bilješka o autoru

Miroslav Gerenčer-Gero rođen je u Osijeku 1948. godine. Profesionalni je glazbenik. Karikaturom se bavi više od dvadeset godina. Član je Hrvatskog društva karikaturista od 1991. godine. Stalni je suradnik osječkog "Glasa Slavonije", a povremeno objavljuje i u drugim novinama. Sudjelovao je na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj (Osijek, Zagreb, Bjelovar, Velika Gorica, Čakovec, Sv. Ivan Zelina...) i još brojnijim u inozemstvu: Ancona, Cuneo, Foligno, Marostica i Tolentino u Italiji, Boom, Knokke-Heist i Olen u Belgiji, Lisabon u Portugalu, Berlin u Njemačkoj, Istanbul u Turskoj, Teheran u Iranu, te Kagoshima i Omiya u Japanu. Samostalno je po nekoliko puta izlagao u Osijeku te Belišću i Bjelovaru.

NAGRADE

Specijalna nagrada, Anglet (Francuska) 1992.
Specijalno priznanje, Tolentino (Italija) 1993.
Srebrna plaketa, Ancona (Italija) 1993.
Svjetska galerija karikature, Skopje, III nagrada - 28 bienala - 1996. g.
Izlaže na jubilarnoj 30 GALERIJI u Skopju - 14. svibnja 1998. g.
Sretno dragi Gero!

MNK "ILINDEN-1903":

Marijan Gigovski, Goce Petkovski, Mihajlo Dimovski, Zoran Milosević, Stevko Kačurov, Zoran Bogdanovski, Egej Andonovski, Sašo Andonovski, Darko Goreta, Branislav Mihajlovski, Ivan Perić, Nenad Pejovski, Toni Žuvić, Dario Baričević, Elvir Kićin, Refik Jaha, Jozo Čović, Goran Pačkovski, Boro Cvetkovski, Ivica Stunjek, Mladen Tkalčić, Dean Miše, Saša Osmokrović, Nikola Stojanovski